

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในงานพัฒนานักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาเครือข่ายวิจัย LLEN

พัฒนาโดย ทีมนักวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ
และ
ครูในสถานศึกษาเครือข่ายวิจัย LLEN
เมษายน 2554

คำนำ

คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทยโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในงานพัฒนานักเรียนและงานแนะแนว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาเครือข่ายวิจัย LLEN ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู กิจกรรมนักเรียนและครูแนะแนวได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงอาจารย์ที่ปรึกษา (Home room) และชั่วโมงแนะแนว ซึ่งจะจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตลอดภาคการศึกษาติดต่อกัน

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยที่ดำเนินการขึ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพัทลุง จำนวน 11 โรงเรียน และการจัดทำคู่มือนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ คณะครูใน 11 โรงเรียนและคาดหวังว่า คู่มือครูเล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อครู ต่อสถานศึกษา และที่สำคัญคือต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

สารบัญ

ตอนที่ 1	ขอบข่ายพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน -----	1
ตอนที่ 2	แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและความภาคภูมิใจ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน -----	7
ตอนที่ 3	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ -----	29
ตอนที่ 4	บทบาทครูแนะแนวและครูที่ปรึกษา -----	33
ตอนที่ 5	แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา --	37
	1) ชื่อสตั๊ชจัดกัยร้าย -----	39
	2) ความประหยัด (เงินทองของมีค่า) -----	59
	3) สะอาดกาย เจริญวัย สะอาดใจ เจริญสุข -----	75
	4) ความกตัญญู -----	87
	5) สามัคคีคือพลัง -----	99
	6) มารยาทไทย -----	111
	7) ใฝ่หาความรู้เป็นนิตย์ -----	137
	8) การมีวินัย -----	149
	9) การคบเพื่อนต่างเพศ -----	161
	10) มีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม -----	175
	11) รักษาติ ศาสนา กษัตริย์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย -----	187
ตอนที่ 6	รายชื่อผู้จัดทำ -----	199

ตอนที่ 1

ขอบข่ายงานพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กรมวิชาการ (2546:58-60) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบ กระบวนการ วิธีที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมาย และมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สร้างเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและ ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาดังนี้

2.1 พัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

2.2 พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจาก กิจกรรม ที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม

2.3 เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจ ของตนเอง

3. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการดังนี้

3.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

3.2 จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถ ของผู้เรียนและวัฒนธรรมที่ดำรง

3.3 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้เรียน

3.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ฝึกให้คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิต ในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

3.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

3.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา

3.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย

3.8 ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3.9 มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและ สอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4. ขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียนซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดแยกหรือบูรณาการไว้ด้วยกันก็ได้และสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบและวิธีการโดยมีขอบข่ายดังนี้

4.1 เป็นกิจกรรมที่ก่อเกิด ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในรูปแบบของการปฏิบัติตามโครงการ/โครงการ ในลักษณะเป็น กระบวนการเชิงบูรณาการโดยยึดหลักคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

4.2 เป็นกิจกรรมที่สนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนตาม ความแตกต่างระหว่างบุคคลในลักษณะชมรม ชุมนุม กลุ่มสนใจเน้นการให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของวิชาความรู้อาชีพ และการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ตลอดจนเห็นช่องทาง ในการประกอบอาชีพ

4.3 เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ให้สามารถจัดการกับชีวิตและสังคมได้ มีคุณธรรม และจริยธรรมตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.4 เป็นกิจกรรมที่ฝึกการทำงานและการให้บริการด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความมีน้ำใจ เอื้ออาทร ความเป็นพลเมืองดีและ รับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวและสังคม

5. เป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

5.1 ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ ด้านวิชาการ วิชาชีพและเทคโนโลยี

5.2 เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ใช้
ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพสุจริต

5.3 รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการ
การคิดมีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข

5.4 ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน
อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

5.5 พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต เสริมสร้าง
คุณธรรมและจริยธรรม

5.6 มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและ
ประเทศชาติ ตลอดจนความเป็นระเบียบ

6. กรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน
โดยมีผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12
ประการ คือ

1. รักและเห็นคุณค่าในตนเอง
2. มีวินัย
3. ประหยัด
4. ซื่อสัตย์สุจริต
5. พึ่งตนเอง อุตสาหะ รักการทำงาน
6. อดทน อดกลั้น
7. กตัญญูกตเวที
8. กระตือรือร้นใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์
9. เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวม
10. มีความเป็นประชาธิปไตย
11. รักสามัคคี รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
12. มีพลานามัยสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ

7. ประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม หรือ
3 ประเภท ดังนี้

7.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนจะต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

นอกเหนือจากกิจกรรมแนะแนวในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว สถานศึกษาจะต้องจัดระบบแนะแนวให้บริการช่วยเหลือนักเรียนทุกคนเพื่อให้รู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการเลือกศึกษาต่อ และเลือกอาชีพที่เหมาะสม และเสริมสร้างบุคลิกภาพลักษณะนิสัย การปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งความสามารถในการจัดการกับปัญหาทางด้านอารมณ์ สังคม ได้อย่างมีความสุข

7.2 กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนหรือกิจกรรมพัฒนาสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองความสนใจของผู้เรียน พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ทักษะความสามารถพิเศษ ที่นำไปสู่ความเป็นเลิศหรือศิลปิน เช่น เป็นนักวิทยาศาสตร์ นักโต้วาที นักแสดง นักดนตรี นักร้อง จิตรกร นักกีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังต้องจัดกิจกรรมเพื่อสนองนโยบายของรัฐ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น การออกกำลังกาย การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การปลูกฝังลักษณะประชาธิปไตย การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ยุติความรุนแรงในสตรีและเด็ก เป็นต้น

7.3 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดนเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยมุ่งเน้นปลูกฝังความเป็นระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ความรักสามัคคี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ตอนที่ 2

แนวคิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและ
ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน บางคนก็ใช้ควบคู่กันไปจนหลาย ๆ คนเข้าใจว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน เช่น เข้าใจว่า คนที่มีคุณธรรมสูง ก็คือคนที่มีจริยธรรมสูงแต่ความเป็นจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น คนที่มีคุณธรรมสูง อาจจะมีจริยธรรมต่ำก็ได้คำสองคำนี้จึงใช้แทนกันไม่ได้ จากคำกล่าวดังกล่าว ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนักปราชญ์ นักศึกษา นักจิตวิทยา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณศรัทธาหรือรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและมีโทษน้อย สิ่งที่เป็นคุณธรรม ในแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกัน เพราะการเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้น ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนาและการศึกษาของคนในสังคมนั้น ส่วนคำว่าจริยธรรมหมายถึง ระบบการทำความดีและความชั่ว

องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม

กรมวิชาการ (2544ข) ได้กำหนด องค์ประกอบของจริยธรรม (Moral Elements) ไว้ว่า จริยธรรมเป็นเครื่องมือกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่ง การหย่อนระเบียบวินัยเป็นการละเมิดสิทธิ และหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละคน
2. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาและประสบการณ์ในชีวิตมีความสุข อยู่ในระเบียบวินัย และสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้ว สามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักจูงตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

คุณธรรมจริยธรรมที่สมควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้น ได้มีผู้วิเคราะห์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่ควรส่งเสริม ซึ่งได้มาจากการศึกษาไว้อย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) โดยกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพ ผู้เรียน ไว้ 8 มาตรฐาน และมาตรฐานที่ 1 กำหนดว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ประกอบด้วย 6 ตัว

บงชี้ คือ

1. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ
2. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
3. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
4. ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ผู้เรียนมีความประหยัด รู้จักใช้สิ่งของส่วนตัวและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
6. ผู้เรียนภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ได้แก่

1. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้แก่ มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง นิยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. ความรับผิดชอบ ได้แก่ ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา มีวินัยในตนเอง มีระเบียบและรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง
3. การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎกติกาของสังคม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเสียสละ มีความสุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและความสามัคคี
4. การอดทน อดกลั้น ได้แก่ ให้อภัยผู้อื่น กล้ายอมรับในสิ่งที่ผิดพลาด และมีความขยันหมั่นเพียร
5. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ สร้างผลงานด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้คิดสิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์และถ่ายทอดความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่

6. คิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ วิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีความรอบคอบ ในการคิดแยกแยะสิ่งผิด สิ่งถูก ได้เหมาะสม และเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงาม

กรมวิชาการ (2544) ได้สรุปผลการประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทยสรุปว่า จริยธรรมของบุคคลมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้สึกรู้สึก (Moral Reasoning) คือ ความเข้มแข็งทางจิตใจในเหตุผล ของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้อง ได้ด้วยการคิด

2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส ความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

3. ด้านพฤติกรรม (Moral Conduct) คือ การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคล ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากอิทธิพลของสององค์ประกอบข้างต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) บันทึกไว้ว่า กระบวนการ เรียนรู้และการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียน และคนไทยทุกคนให้มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี มีความสุข โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะต้องเร่ง สร้างเสริมให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคนในช่วงแรกและช่วงเวลาต่อไป อาทิ มีความเพียร รู้จัก เก็บออม มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ซื่อสัตย์ มีความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และ ความกตัญญู ชื่นชมคนดี คนสุจริต มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รักชาติ รักแผ่นดิน เป็นต้น และกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งชาติที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตลอดไป

2. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางโดยการมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีสาระของความรู้เกี่ยวกับความจริงของชีวิต และธรรมชาติ หลักธรรม ของศาสนา คุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของระบบวิถีชีวิตเอกลักษณ์ไทย และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญที่กำหนดไว้โดยบูรณาการอย่างเหมาะสมตามวัย ของผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

3. ส่งเสริมให้สถานศึกษา สถาบันศาสนา และองค์กรต่าง ๆ ที่จัดการศึกษา และร่วมจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ทางศาสนาและวิชาสามัญเข้าด้วยกันอย่างสมดุลมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม แก่ผู้ที่เหมาะสมกับวัยอย่างต่อเนื่อง

ทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมให้ครู คณาจารย์ พระภิกษุ นักบวช และผู้นำทางศาสนาที่มีความรู้ความเข้าใจศาสนา อย่างถ่องแท้เป็นผู้สอนวิชาศาสนาและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถาบันจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา และพัฒนาจิตใจที่สำคัญของเยาวชน ศาสนิกชน และประชาชนคนไทยทุกคน เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5. กำหนดนโยบายแผนงานและโครงการเพื่อสนับสนุน และพัฒนาให้ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุ นักบวช ผู้นำทางศาสนา และผู้ทรงความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมีความรู้ความสามารถในการสอนฝึกอบรม และถ่ายทอดความรู้หลักศาสนธรรม ศิลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เป็นผู้สอนหรือเป็นวิทยากรในสถานศึกษา

6. ดำเนินการให้มีแผนงานและโครงการในการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมในชีวิตที่ดียิ่ง โดยให้สถาบันสังคมในท้องถิ่นที่รับผิดชอบได้เข้ามามีส่วนร่วมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้คนไทยได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติมีความสุขและเป็นสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน

7. จัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาและหลักธรรมศาสนาในทุกระดับการศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือทั้งด้านเนื้อหา การปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้รวมทั้งมีการบูรณาการการเรียนการสอนทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

8. สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ ด้านศาสนา และความรู้ทั่วไปเข้าด้วยกันอย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนจัดให้ครู พระภิกษุ นักบวช และผู้นำทางศาสนาที่มีความรู้ ความเข้าใจศาสนาธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้สอนวิชาศาสนาและศีลธรรมในสถานศึกษาการมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความกตัญญูกับคุณธรรมจริยธรรม

9. จัดให้มีการอบรม ประชุมกันอย่างสม่ำเสมอในหมู่ครู คณาจารย์ และผู้บริหารในเรื่องความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ในกระบวนการเรียนรู้ได้มากขึ้น รวมทั้งสามารถอบรมคุณธรรมให้กับผู้เรียน และประพฤติปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีของสังคม

10. จัดให้มีแผนงานและโครงการที่สนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริงในศาสนาธรรมเป็นผู้สอนหรือเป็นวิทยากรวิชาศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน

คณะกรรมการการศึกษาจริยธรรมไทย โครงการศึกษาจริยธรรมไทย ได้เสนอ จริยธรรมหลักที่สำคัญ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2540) ได้แก่

1. การใฝ่สัจธรรม คือ การแสวงหาความจริง ยึดถือแต่ความจริง เชื่อแต่ในสิ่งที่มีเหตุผล
2. ความไม่ประมาท คือ การปฏิบัติตนด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจและควบคุมได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
3. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการแก้ปัญหามีระบบ ด้วยการรู้สภาพปัญหา สาเหตุ กำหนดเป้าหมายที่จะขจัดปัญหาและรู้วิธีการแก้ปัญหา
4. เมตตากรุณา คือ การเสียสละส่วนตนเพื่อเกื้อกูลบุคคลอื่น กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
5. สติสัมปชัญญะ คือ การระลึกรู้ตัวอยู่เสมอว่า ตนกำลังทำอะไร มีความว่องไวในการตัดสินใจ ปฏิบัติตนด้วยความรอบคอบ และระมัดระวังอยู่เสมอ
6. ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การไม่ประพฤติดัดจริต ดำเนินชีวิตด้วยความจริง ด้วยความถูกต้อง รักษาวาจาสัตย์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ทางสังคม
7. ความขยันหมั่นเพียร คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความใจจดจ่อไม่ย่อท้อ ขยันอดทน เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย
8. หิริโอตตปปะ คือ ความละอาย ความเกรงกลัวต่อการทำผิดคิดไม่ซื่อ

คุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการจำเป็นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

ความมีวินัย

ความหมายของความมีวินัย

กรมวิชาการ (2543) บันทึกว่า ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและของส่วนรวม พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย มีดังนี้

1. สนใจใฝ่รู้
2. ควบคุมตนเอง
3. รับผิดชอบ
4. มีเหตุผล
5. ซื่อสัตย์
6. ขยัน
7. ตรงต่อเวลา
8. เชื่อมั่นในตนเอง
9. อดทน
10. เป็นผู้นำ
11. ความร่วมมือ
12. การรับฟัง/การพหุความคิดเห็นของผู้อื่น
13. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
14. การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง
15. การยอมรับการกระทำของตนเอง
16. การรู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
17. การช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม
18. การทำตามข้อตกลง
19. ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
20. การมีวินัยในการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544 ข) ได้สรุปความหมายของวินัยและการเกิดวินัยจากการสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทยไว้ว่า วินัย หมายถึง กฎระเบียบข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ความมีวินัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. วินัยเกิดจากสังคมภายนอก หรือผู้อื่นเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัย เป็นการกระทำตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ โดยได้รับการแนะนำ ชี้แนะ บอกกล่าว สั่ง หรือบังคับ เพื่อให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมในสังคม การแนะนำบอกกล่าวอย่างมีเหตุผล ช่วยให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างจริงใจ นำไปสู่ความเคยชินที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานของจริยธรรมที่จะนำไปสู่การมีวินัยในตนเองเรียกว่า “วินัยภายนอก”

2. วินัยที่เกิดจากบุคคลผู้นั้นเองเป็นผู้ควบคุมให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจ และเลือกกระทำด้วยความสมัครใจของตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความเคยชิน ที่มีความรู้ สึกนึ้กคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545) อธิบายว่าบรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อปัญหาวินัยในโรงเรียน ถ้าหากโรงเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ปัญหาทางวินัยในโรงเรียนจะลดน้อยลง โรงเรียนที่มีปัญหาทางวินัยค่อนข้างรุนแรง มักมีลักษณะดังนี้

1. ครู-อาจารย์ไม่ค่อยเอาใจใส่ติดตามพฤติกรรมของนักเรียน
2. การให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอมีการเลือกปฏิบัติ
3. นักเรียนไม่ทราบว่าโรงเรียนคาดหวังในความประพฤติของนักเรียนในลักษณะใดบ้าง

4. คณะครูรับรู้ว่าตนเองไม่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร
5. ผู้บริหาร ไม่กล้าตัดสินใจในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาทางวินัยอย่างร้ายแรง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545) เพิ่มเติมว่า ปัญหาทางวินัยอาจเกิดจากเหตุผล หลาย ๆ อย่าง สาเหตุสำคัญ ๆ เช่น

1. ความบกพร่องทางการฝึกหัดและการพัฒนาการ
2. ขาดความสนใจในวิชาการเรียน
3. กระบวนการสอนไม่ดี (Poor Teaching)
4. การบริหารโรงเรียนไม่ดีและขาดประสิทธิภาพ
5. มีปัญหาทางครอบครัว
6. มีความบกพร่องในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม
7. คบเพื่อนที่เลว
8. มีความบกพร่องทางร่างกาย
9. ขาดความรับผิดชอบ
10. มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

สาเหตุของวินัย ดังได้กล่าวข้างต้น การขาดความรับผิดชอบจะเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับในโรงเรียนมัธยมศึกษา การปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญไม่น้อยเลย

กรมวิชาการ (2544) ให้แนวคิดว่าการสร้างวินัยให้ได้ผลต้องใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์รวม คือ

1. ด้านพฤติกรรม คือ ให้มีพฤติกรรมดีด้วยความเคยชิน
2. ด้านจิตใจ คือ มีความสุข ความพึงพอใจในการทำพฤติกรรมนั้น
3. ด้านปัญญา คือ มีความสุข ความเข้าใจเหตุผล เห็นคุณค่าของการกระทำ จะสนับสนุนให้จิตใจต้องทำพฤติกรรมนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น การพัฒนาต้องเสริมสร้างให้ได้ องค์ประกอบสัมพันธ์พร้อมกันทั้ง 3 ด้าน ปัจจัยในการเสริมสร้างวินัย ได้แก่

3.1 กัลยาณมิตร ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ครู ญาติ เพื่อที่จะได้เป็นต้นแบบของพฤติกรรม ให้ความรัก ความอบอุ่น ศรัทธาและความสุขทางจิตใจ ตลอดจนชี้แนะเหตุผลให้ใช้ปัญญาพิจารณา

3.2 การสร้างเสริมจิตใจให้มีอุดมคติมุ่งมั่นประพฤติโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง เมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดความภูมิใจ

สรุปได้ว่า การพัฒनावินัย ต้องได้รับการฝึกด้วยใจยินดี เพื่อให้ชีวิตเจริญเป็นคนมีวินัยในการดำเนินชีวิต และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

อมรรัตน์ แก้วผ่อง (2542) สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจความตั้งใจของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การรักษาสิทธิหน้าที่ของตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเองและต่อสังคม

ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ

นภดล ภวนะวิเชียร (2540) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ
 - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
 - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
 - 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ

2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องมีการบังคับมีพฤติกรรม ดังนี้
 - 2.1 สมารถใจทำหน้าที่
 - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์
 - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
 - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่ต่อเนื่องจนงานเสร็จ พฤติกรรมเหล่านี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้
 - 5.1 ติดตามผลการกระทำของตนเอง
 - 5.2 มีเหตุผล
 - 5.3 ปรับปรุงการทำงานของตนเอง

ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ (2546) บัญชีว่ามีผู้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้หลากหลาย สามารถสรุปไว้ 2 ประเภทคือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การจัดปัญหาที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย จากโรคภัยไข้เจ็บให้ร่างกายแข็งแรง รู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันเวลา กำหนดตรงต่อเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

พฤติกรรมของคนที่มีความรับผิดชอบ

1. ตรงต่อเวลา
2. พยายามทำงานให้เสร็จ
3. ติดตามผลงานอยู่เสมอ
4. ยอมรับความผิดพลาด/ผลจากการพิจารณา
5. รักษาชื่อเสียง/ถือศักดิ์ศรี
6. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
7. ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
8. มีความซื่อสัตย์
9. รักษาคำพูด
10. ตั้งใจทำงาน
11. มีระเบียบวินัย
12. รู้จักวางแผน
13. เต็มใจทำงาน
14. ขยันหมั่นเพียร
- 15.เชื่อมั่นในตนเองเป็นตัวของตัวเอง
16. ปฏิบัติตามหน้าที่โดยเคร่งครัด
17. ปฏิบัติหน้าที่และทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
18. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับปัญหา
19. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
20. ยึดมั่นในกฎเกณฑ์

มาริสา วรรตรุจิวงศ์ (2549) จำแนกความรับผิดชอบได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็เพียรพยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจเมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าผิดแล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านในทุกวิชาทุกภาคเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษารักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนโต๊ะ ผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อยไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่หลงผิด อันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา นักแต่งคำขวัญ เรียงความ และอื่น ๆ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัด ไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชน ตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติและการรับบริการจากสถานบริการต่าง ๆ ของรัฐ

สรุปความรับผิดชอบมี 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม บุคคลที่มีความรับผิดชอบจึงต้องมีทั้ง ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวมจึงจะ ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความรับผิดชอบอย่างแท้จริง

ความซื่อสัตย์

ความหมายของความซื่อสัตย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) บันทึกความหมายของความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

ลักษณะและประเภทของความซื่อสัตย์

บุรุษย์ ศิริมหาสารคร (2546) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะถ้าทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น

สังคมย่อมมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงเน้นถึงความซื่อสัตย์สุจริตมาก ดังจะเห็นได้จาก พระบรมราโชวาทซึ่งพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย 4 ประการ คือ

1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์

3. การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติปฏิบัติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยประการใด

4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ธีรนุช สุนทร (2549) ได้วิเคราะห์โครงสร้างของความซื่อสัตย์ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

1.1 ไม่สับปลับกลับลอก

1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย

1.3 มั่นคงต่อการกระทำดีของตน

1.4 ไม่คดโกงมีความตั้งใจจริง

1.5 ไม่ประพฤติตรงตามที่พูดและคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว

2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่แสดงออกคือ

3.1 ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น

3.2 ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย

3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว

3.4 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ และประเทศชาติ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกคือ

4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ

4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาดีเข้าตน

4.3 ไม่ร่วมกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคม หรือหมู่คณะ

สรุปได้ว่า ลักษณะและประเภทของความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ความซื่อสัตย์ต่อบุคคลและความซื่อสัตย์ต่อสังคม และ ประเทศชาติ

ความประหยัด

ความหมายของความประหยัด

ภทราพันธ์ หรุ่นรักวิทย์ (2545) ให้ความหมาย พฤติกรรมการประหยัดหมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในเรื่องของการใช้เงิน เวลาและสิ่งของเครื่องใช้ของตนเอง และส่วนรวมให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่าที่สุด ขอบข่ายความหมายของการประหยัด มีดังนี้

1. การประหยัดทรัพย์ ได้แก่ การรู้จักออม ซื้อในสิ่งที่จำเป็นโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดแต่ได้รับประโยชน์มากที่สุด รู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าที่สุด ยับยั้งความต้องการของตนเองอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

2. การประหยัดเวลา ได้แก่ การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนเองให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าที่สุด คือ การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียน เดินทางกลับบ้าน ศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด ทบทวนบทเรียนหาความรู้เพิ่มเติม การพักผ่อน การทำงานอดิเรก ช่วยเหลือครอบครัวและสังคม

3. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่ามากที่สุด รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา

ลักษณะและประเภทของการประหยัด

อุดมพร อมรธรรม (2549) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นของดีที่คนไทยทุกคนควรใส่ใจและควรหาทางนำมาประพฤติดำเนินปฏิบัติให้ได้เพื่อความสุขความเจริญของตนเอง และสังคมของเรา แต่การนำมาประพฤติดำเนินปฏิบัติให้ได้นั้นควรทำเป็นแผนการสำหรับปฏิบัติในแต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี และทำไปจนกลายเป็นนิสัยประจำตัวการใช้วิถีชีวิตพอเพียงมีรูปแบบดังนี้

เจ็ดวิธีมีเงินเก็บออม

1. กำหนดเป้าหมายการเก็บเงิน (แต่ละเดือน แต่ละปี จะมีเงินออมเท่าไร)
2. กำหนดเป้าหมายการใช้จ่าย (แต่ละเดือน แต่ละปี จะมีเงินเท่าไร เมื่อไรต้องจ่ายเงินก้อนใหญ่)
3. ประหยัดรายจ่าย (จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายการใช้จ่าย เพื่อให้เงินเหลือมากขึ้น)
4. จ่ายค้ำค่า (จ่ายเท่าเดิม แต่ได้ประโยชน์มากขึ้น)
5. ใช้เท่าที่จำเป็น (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ)
6. พิจารณาค่าใช้จ่ายที่มักจะนึกไม่ถึง (ค่าธรรมเนียมรายเดือน รายปี ค่าภาษี ค่าดอกเบี้ย บัตรเครดิต ค่าปรับจ่ายหนี้ช้า)
7. ไม่ก่อหนี้ โดยไม่จำเป็น และเกินกำลัง (หนี้มีได้แต่ต้องไม่เกินกำลัง และต้องชำระคืนให้หมดโดยเร็ว)

ความขยันหมั่นเพียร

ความหมายของความขยันหมั่นเพียร

ไสว มาลาทอง (2542) กล่าวว่า ผู้มีความขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่การงาน มีความมุ่งมั่นเพื่อให้งานที่ทำประสบความสำเร็จ มีความพยายามทำงานนั้น ๆ ด้วยความตั้งใจจริง โดยมีได้คำนึงถึงความเหนื่อยยากลำบาก ความหิวกระหาย อุปสรรคต่างๆ หรือแม้แต่ดินฟ้าอากาศจะบีบคั้นด้วยความหนาว ความร้อน แม้ฝนจะตก แดดจะกล้าแผดเผา สักเพียงไร ก็ไม่ย่อท้อ อดทนทำไปโดยไม่เห็นแก่เหนื่อยหรือโดยการอ้างเอาสวรรค์ขึ้นมาอ้าง หวังแต่ความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ

พระมหาพิชิต เชนฐ์รัมย์ (2549) ให้แนวคิดว่า ความขยันหมั่นเพียรเป็นธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในชีวิต ควรใช้ร่วมกับ “ปัญญา” และจริยธรรมหมวดอิทธิบาท 4 ที่เน้นความพอใจ ความมีน้ำใจ จดจ่อและไตร่ตรองการฝึกปฏิบัติควรเน้นการควบคุมตนเองอันเป็นที่มาของระเบียบวินัยด้วย และระบุลักษณะพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรไว้ดังนี้

1. มาโรงเรียนสม่ำเสมอ ไม่ขาดถ้าไม่จำเป็น
2. กระตือรือร้น และรักที่จะมาโรงเรียน โดยไม่ต้องให้ใครเตือน
3. ตั้งใจทำงานที่ครู อาจารย์ กำหนดให้และทำเสร็จภายในเวลาทุกครั้ง
4. อ่านหนังสือทุกครั้งที่มีเวลาว่าง
5. จัดของใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ

6. เข้าเรียนทุกวิชา ไม่ขาดถ้าไม่จำเป็น
7. พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเกี่ยวกับการเรียน
8. ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง
9. มีความมานะ บากบั่น ที่จะทำงานให้ผิคน้อยที่สุด
10. ชอบศึกษาค้นคว้า สอบถาม หาความรู้ความจริงอยู่เสมอ
11. ไม่ละเลยหรือทอดทิ้งธุระการงานของตนเอง
12. ทำงานต่าง ๆ เช่น เขียนหนังสือ คำนวณ ตั้งเกดสิ่งแวดล้อมเป็นกิจวัตร หรือสม่ำเสมอ
13. ควบคุมตนเองให้ใช้เวลาในการทำงานได้ตามกำหนดเสมอ
14. มีความตื่นตัวและสม่ำเสมอในการทำงานทุกอย่าง
15. ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ของตนเองและพยายามทำงานสำเร็จ
16. ตรวจสอบวิธี ปรับปรุงวิธีทำงานให้มีประสิทธิภาพ และก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา
17. แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะในสายวิชางานของตน
18. ใช้เวลาว่างของตนทำงานที่เป็นประโยชน์
19. แนะนำเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดให้ขยันในการเรียน
20. ทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ
21. ช่วยเหลืองานครู อาจารย์ หรือเพื่อนเท่าที่จะช่วยได้ด้วยความเต็มใจและพยายามทำให้ดีที่สุด
22. ช่วยทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
23. เข้าร่วมทำงานกับหมู่คณะด้วยความเต็มใจ และตั้งใจทำให้ดีที่สุด
24. ช่วยเหลือในกิจการงานของบ้านและทางโรงเรียนด้วยความเต็มใจ และตั้งใจทำให้ดีที่สุด
25. ช่วยแนะนำถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนด้วยความเต็มใจ
26. ให้ความคิดเห็นและร่วมมือในการทำงานของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ
27. ให้ความเอาใจใส่ คอยชวนช่วยเหลือกิจการงานของเพื่อนอย่างใกล้ชิด ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใด ๆ
28. หมั่นตักเตือนเพื่อนร่วมงานให้ทำด้วยความเต็มใจและอดทน
29. ช่วยดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน และบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเสมอ

30. ช่วยเหลือกิจการของหมู่คณะตามความรู้ความสามารถของตนอย่างสม่ำเสมอ

31. ไม่เกี่ยงหรือเลื่องงานของส่วนรวม

32. ช่วยดูแลทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

33. พร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมทั้งหลายที่พึงกระทำร่วมกัน

34. สนใจและตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ

35. มีความเพียรพยายามที่จะนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน

36. มีความกระตือรือร้นทำงานส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

37. อาสาสมัครทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและชุมชน

38. มีความพยายามอดสาหะในการทำงานที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ส่วนรวม

39. เสียสละและไม่ทอดทิ้งงานของส่วนรวมและชุมชน

40. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน

41. มีความรับผิดชอบไม่ทอดทิ้งธุระหรือหน้าที่ของตนที่มีต่อส่วนรวม

42. ไม่เพิกเฉย ละเลยงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและชุมชน

43. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนและสังคม

44. ให้มีความร่วมมือ และความคิดเห็นข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมหรือส่วนรวม ทุกครั้งที่มีโอกาสเพื่อให้การทำงานของส่วนรวมนั้นมีอุปสรรคน้อยที่สุด

45. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์เพื่อปรึกษาหารือกิจการงานโดยสม่ำเสมอ

พระมหาพิชิต เชษฐรัมย์ (2549) ได้กำหนดขอบข่ายของความขยันหมั่นเพียรไว้

3 ประเภทคือ

1. ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรัก ความตั้งใจมุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียน ไม่ย่อท้อแม้บางครั้งบทเรียนนั้นจะยาก หรือมีอุปสรรคต่าง ๆ บางอย่างก็มานะทำงานกระทั่งสำเร็จ เมื่อเวลาว่างก็ใช้เวลานั้นให้เป็นประโยชน์ต่อ การศึกษาเล่าเรียนของตน โดยอ่านหนังสือค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม ทบทวน บทเรียนที่เรียนไปทุกวันและเตรียมตัวศึกษาบทเรียนมาล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อปัญหาหรือ สงสัยด้วยการเรียนก็พยายามศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเพื่อคลี่คลายปัญหาของตนเอง อยู่เสมอ

2. ความขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติงานของตนเอง หมายถึง การที่นักเรียน มีความตั้งใจที่จะทำงาน ศึกษางาน ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ความชำนาญในงาน ที่เกี่ยวข้องกับตนเองในด้านอาหาร (เช่น พยายามฝึกหัดปรุงอาหารรับประทานเอง)

ที่อยู่อาศัย (เช่น พยายามจัดคัดแปลง ตกแต่งซ่อมแซมรักษาความสะอาดเป็นประจำ) เครื่องนุ่งห่ม (เช่น พยายามซ่อมแซม คัดแปลง และซักกรีดอยู่เสมอ) ใช้เวลาว่างศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในงานดังกล่าวอยู่เสมอ และคิดสร้างสรรค์งานอันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

3. ความขยันหมั่นเพียรในงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรักความตั้งใจร่วมทำงานสุจริต และเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานดังกล่าว มาร่วมงานทุกครั้งด้วยความเต็มใจและปรารถนาดี ไม่เลื่องงานหรือรังเกียจงาน โดยยึดถือวัตถุ (เงิน สถานที่ ฯลฯ) หรือตัวบุคคล พยายามศึกษาและสร้างสรรค์งานที่ส่งผลประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชนอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า ประเภทของความขยันหมั่นเพียรได้แก่ ความขยันหมั่นเพียรในการเล่าเรียนหนังสือ ความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและความขยันหมั่นเพียรในงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร

การปลูกฝังจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร แบ่งได้ดังนี้ (วสันต์ จุมพล, 2540)

1. แนวคิด

1.1 การปฏิบัติภาระย่อมมีอุปสรรค มีความยากลำบาก น่าเบื่อหน่าย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความท้อถอยหมดกำลังใจ

1.2 ความขยันหมั่นเพียรเกิดจากความตั้งใจอย่างแรงกล้า ประกอบด้วยความอดทน และสมาธิเป็นตัวหนุน โดยอาจมีแรงจูงใจ และตัวเสริมแรงกำลังต่าง ๆ คอยหล่อเลี้ยง

1.3 ความขยันหมั่นเพียรเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จ

1.4 ความขยันหมั่นเพียรสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้

2. หลักในการปลูกฝัง

ในการปลูกฝังความขยันหมั่นเพียรมีหลักดังนี้ (วสันต์ จุมพล, 2540)

2.1 ให้นักเรียนทราบว่าอุปสรรคและความยากลำบากเป็นเรื่องธรรมดาในการทำงานที่ทุกคนต้องประสบ เมื่อประสบแล้วต้องไม่ท้อถอยหรือหมดกำลังใจต้องหาแนวทางแก้ไขฟันฝ่าอุปสรรคให้ได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร

2.2 ฝึกหัด ไม่ให้กลัวความยากลำบาก มองเห็นอุปสรรคหรือสิ่งขัดข้องต่าง ๆ เป็นเสมือนหนึ่งเครื่องสนับสนุนให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ

2.3 ฝึกให้รู้จักรักษานามัยแห่งร่างกายเช่น กินเป็นเวลา นอนเป็นเวลา เล่นเป็นเวลา ตลอดจนรู้จักบริหารร่างกายให้ถูกวิธี รู้จักกินอาหารให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย เพราะเมื่อร่างกายแข็งแรงดี ก็จะมีคามเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร และอดทน ได้สะดวกขึ้น

2.4 ฝึกให้คนมีเหตุผล คิดหาทางช่วยเหลือตัวเองด้วยกำลังกาย และกำลังความคิดให้ประสบความสำเร็จในกิจการด้วยความเข้มแข็งขยันหมั่นเพียรและอดทน ไม่คิดมีความเจริญก้าวหน้าอย่างลอย ๆ ด้วยวิธีอ่อนหวาน บนบานบวงสรวง หรือด้วยวิธีทุจริต

2.5 ฝึกให้เป็นผู้มีใจรักงาน สนุกกับงานโดยใช้ความรักงาน ความสนุกกับงานเป็นแรงจูงใจ ขณะปฏิบัติงานก็ให้มีสมาธิ มีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานและให้ยินดี พอใจภูมิใจในผลงานของตน โดยใช้ความสำเร็จ ความยินดี ความภูมิใจเป็นตัวเสริมกำลัง นอกจากนี้ยังต้องฝึกให้รู้จักประเมินผลงาน และหาหนทางแก้ไขปรับปรุงผลงาน ให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ความภูมิใจในความเป็นไทย

เอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย

คือสิ่งที่บ่งบอกความเป็นไทยได้อย่างดีที่สุดเพราะประเทศไทยนั้นได้ชื่อว่าเป็นประเทศเอกลักษณ์เป็นของตัวเองชาติหนึ่งของโลก มีอักษร ตัวอักษรที่เป็นเฉพาะของตัวเอง พร้อมกับการแต่งกายแบบฉบับไทย ที่มีรูปแบบลวดลายที่สวยงามอ่อนช้อย อีกทั้งการแต่งกายแบบฉบับไทยในสมัยปัจจุบันได้นำเอาไปประยุกต์ในแบบสากลจนเป็นที่โด่งดังไปทั้งในเรื่องความสวยงาม นอกจากความสวยงามที่ไม่เหมือนใครของเครื่องแต่งกายแล้วนั้นความสวยที่สื่อออกมาจากตัวตนแห่งคนไทย ก็จะเป็น “การไหว้” ที่เป็นเอกลักษณ์ชาติเดียวในโลกที่ไม่มีใครเหมือน เอกลักษณ์ของไทยนั้น ไม่ได้มีเพียงแค่การไหว้ที่สวยงามเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีสถาปัตยกรรมแบบไทย ๆ ที่สามารถเห็นได้เด่นชัดก็คือการแสดงรำไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างดี

เอกลักษณ์ทางดนตรีไทยก็ไม่ใช่รองชาติใดในโลกเหมือนกัน ซึ่งสามารถขับขานบรรเลงเสียงที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศต้องมนต์สะกดของเสียงเพลงเลอเลิศเดียวเสน่ห์ของดนตรีไทยยังสามารถนำมาผสมผสานรวมร่วมกับดนตรีสากลเพิ่มความไพเราะไปอีกในรูปแบบหนึ่งอย่างดีเยี่ยมเลยทีเดียว

เราจะปลูกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่เด็กและเยาวชนได้อย่างไร

เป็นคำถามที่น่าสนใจ นักจิตวิทยาชาวอเมริกันกล่าวว่า หากจะถามถึงความทรงจำในช่วงวัยเด็ก สิ่งที่อยู่ในสมองของเด็ก 3 อย่างที่เด็ก ๆ จำได้ คือ การกินอาหารมื้อที่แสนอร่อย การไปเที่ยวที่สนุกและการใช้เวลาที่บ้าน เด็ก ๆ จำได้ถึง การไปเที่ยวน้ำตก การไปเที่ยวทะเล การเข้าค่ายพักแรม และช่วงความทรงจำเหล่านี้ที่เด็ก ๆ จะจำได้ไม่รู้ลืม

แต่เนื่องจากในภาวะปัจจุบันโลกมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามามีบทบาทสำคัญและเข้ามามีอิทธิพลต่อสถาบันครอบครัว โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ เราจะทำอย่างไรที่จะสร้างความทรงจำที่ดีให้แก่เด็ก เราจะทำอย่างไรให้เด็กรู้และเข้าใจถึงความเป็นคนไทยได้อย่างถ่องแท้ วันนี้ผู้เขียนมีวิธีแนะนำง่าย ๆ และมีประโยชน์ดังนี้

1. การเป็นตัวอย่างที่ดี มีขนบธรรมเนียมของไทยหลายอย่างที่น่าจะมีการส่งต่อหรือถ่ายทอดสู่ลูกหลาน เช่น การมีสัมมนาการระงับผู้ใหญ่ การเคารพนบถนอมเชื่อฟังบิดามารดา ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้บางครั้งฝรั่งไม่มี ดังนั้นคุณพ่อคุณแม่ควรทำให้ลูกดูเป็นตัวอย่าง การไหว้แบบไทย ๆ รอยยิ้มแบบไทย จนเราได้ชื่อว่า สยามเมืองยิ้ม The Land of Smile ความกตัญญูในการดูแลบุพการีเมื่อมีอายุ การวางตัวที่ดี ความสุภาพเรียบร้อย ความเกรงใจผู้อื่น ซึ่งเด็ก ๆ จะเลียนแบบจากผู้ใหญ่นั้นเอง

2. นิยมบริโภคของที่ทำในประเทศ พยายามหลีกเลี่ยงของนำเข้าหรือของมีเยื่อหือที่นำมาจากต่างประเทศ อย่าคิดว่าของนำเข้าดีกว่าของไทย ชื่อนี้ผู้ใหญ่อาจคิดในใจว่าก็ของที่ทำในประเทศมันด้อยคุณภาพจึงทำให้ยากต่อการบริโภค เลยเลือกบริโภคสินค้านำเข้าของแบรนด์เนมดัง ๆ จนเป็นนิสัย ดิฉันหือแต่การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างค่านิยมว่าของต่างประเทศดีกว่าของไทย จนหาว่าไม่ว่าของแบรนด์เนมมากมายหลายอย่างทำโดยคนไทย สินค้าของไทยบางประเภทดีมากแต่ไม่มีใครสนใจ ดังนั้นการสอนลูกให้รู้ถึงสินค้าที่ดีในแต่ละจังหวัดหรือสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์ต่อ 1 ตำบล อาหารอร่อย ผ้าไหมไทยจะทำให้ลูกนิยมบริโภคของไทยและเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทยอีกด้วย

3. การแต่งกายแบบไทย ๆ ในวันเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รู้จักเครื่องแต่งกายของคนไทยในแต่ละภาค

4. ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง พูด ร เรือ ล ให้ชัดเจน อย่าพูดไทยคำฝรั่งคำ อ่านหนังสือพูดคุยให้เด็กฟังอย่างถูกต้องอักขระ คำประพันธ์ บทกวีของไทย เพลงของแต่ละภาค สอนว่าใครคือผู้ประดิษฐ์อักษรไทย เป็นต้น

5. สอนศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมของไทยที่ดี ที่น่าจะส่งต่อเด็กและเยาวชน การทำอาหารฝีมือดี รับคุณค่า คุณยาย คุณทวด การทำขนมไทย ๆ การรำไทย ลูกจะซาบซึ้งในความเป็นไทยและเป็นการปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในชาติขึ้นอย่างไม่รู้ตัว

6. เล่านิทานที่ถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ และเล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทยให้เด็ก ๆ ฟัง

7. สอนนักเรียนให้ร้องเพลงชาติไทยให้ถูกต้อง การยืนตรงเคารพธงชาติ ความหมายของธงชาติ สัญลักษณ์ของดอกไม้ประจำชาติ สัตว์ประจำชาติ เป็นต้น

8. พานักเรียนไปดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย ๆ ไปดูพิพิธภัณฑ์ของไทย ๆ อาชีพหลักของคนไทย ลองฝึกนักเรียนปฏิบัติจริง เช่น ลองให้ไปดูแปลงเด็กปลูกข้าวในนา ลองสอนวิธีปลูกข้าว ได้เรียนรู้เด็กจะจากของจริงและขณะเดียวกันจะเกิดความรักต่อชาวนา ชาวนา มีความอดทน และไม่ดูถูกผู้อื่น

9. สอนให้นักเรียนรู้ถึงต้นกำเนิดของชาติไทย ความเป็นชาติไทยและพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยในแต่ละพระองค์

10. พานักเรียนไปชมดนตรี มโหรีสพของไทย สอนการเล่นเครื่องดนตรีไทย

11. พานักเรียนให้ชมความสวยงามของธรรมชาติที่ต่างจังหวัด ความสวยงามของบ้านแบบไทย ๆ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะอาจเป็นการยากสำหรับเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ เด็กต้องอยู่ในโลกของคอนกรีต มลพิษต่างๆ การที่เด็กเห็นความสวยงามของธรรมชาติ วิวทิวทัศน์ต่าง ๆ จะทำให้เด็กช่วยกันธำรงรักษาสิ่งแวดล้อมที่สวยงามเหล่านี้เอาไว้

12. สอนนักเรียนเล่นการละเล่นของไทย เช่น รีรีข้าวสาร จี่ม้าก้านกล้วย ฯลฯ นักเรียนจะสนุกในเวลาเดียวกันก็จะซึมซับความรักในความเป็นไทยอีกด้วย

ชาติไทยมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยอันมีคุณค่ามาช้านาน คำว่าไท ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำจำกัดความว่าผู้เป็นไทย ส่วนคำว่า ไทย หมายถึง ความมีอิสระในตัว, ความไม่เป็นทาส หรือไทยหมายถึงชนเชื้อชาติไทยมีหลายสาขาคู่กัน เช่น ไทยใหญ่ ไทยดำ ไทยขาว คนไทยอยู่ร่วมหลายเชื้อชาติกันมาช้านาน เรามีอิสระในความคิด การเลือกนับถือศาสนา เรามีความสุขที่เกิดในประเทศไทย เป็นคนไทย โดยที่เราไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นที่น่าเสียดายที่สิ่งเหล่านี้จะหายไปและไม่เหลือความเป็นชาติไทยอีก ดังที่มีผู้เคยเขียนไว้ว่าหากเราไม่รักสามัคคีแล้วเราจะร้องเพลงชาติไทยให้ใครฟัง ดังนั้นหากผู้ใหญ่แสดงให้เด็กดูเป็นตัวอย่างถึงความรักชาติ รักความเป็นไทย เป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบทำในสิ่งที่ถูกต้อง ให้ความรู้แก่เด็กและพยายามสานต่อความเป็นไทยให้สืบทอดต่อลูกหลาน สิ่งเหล่านี้จดจำในความทรงจำและจะไม่สูญหายไปจากใจของเด็กอย่างแน่นอน

ตอนที่ 3

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

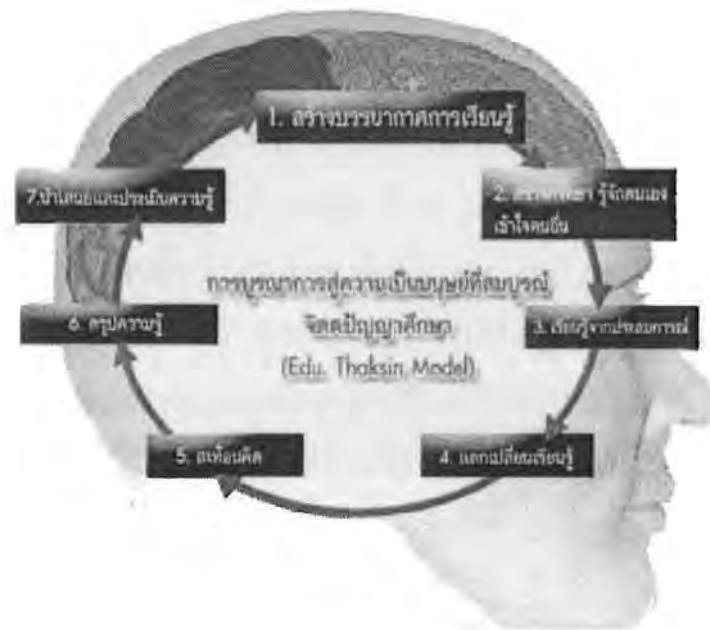
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้ร่วมมือกับสำนักงานสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดโครงการการก้าวสู่การเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีความเป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์ (Humanized Educare) ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา

ในการดำเนินการก้าวสู่องค์กรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น
คณะศึกษาศาสตร์ ได้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน (Research Based) ในการพัฒนารูปแบบ
(Model) การเรียนรู้เพื่อใช้ในรายวิชา และใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งรูปแบบที่อาจารย์
ในคณะศึกษาศาสตร์ที่รับผิดชอบได้พัฒนาขึ้น เรียกว่า Edu. Thaksin Model และได้จด
ทะเบียนลิขสิทธิ์ทางปัญญา เมื่อวันที่ 29 เดือนกันยายน พ.ศ. 2553 และมีทะเบียนข้อมูล
เลขที่ ว.22182 ออกให้ไว้ ณ วันที่ 1 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ซึ่ง Edu. Thaksin Model นี้มีฐานคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้
(Constructivism) และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) โดยนำแนวคิด
ทั้งสองมาบูรณาการเชื่อมโยงภายใต้ความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาต้องการเป็นคนดี
ทุกคนมีความรู้ความสามารถและทุกคนมีจิตใจที่ดีงามได้ ถ้าผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่
กล่อมเกลาให้มีจิตดี เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสรรพสิ่งรอบตัว ยอมรับคนอื่นและให้
สิ่งที่ดี ๆ แก่ตนเองและผู้อื่น ในขณะเดียวกันมีความพยายามมีความใฝ่รู้และมีความมุ่งมั่น
ที่อยากให้อะไรเป็นสุข มีการพัฒนาเจริญมากขึ้น

Edu. Thaksin Model มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการสร้างบรรยากาศและการเรียนรู้
2. ขั้นการสร้างศรัทธาและรู้จักตนเอง
3. ขั้นเรียนรู้จากประสบการณ์
4. ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. ขั้นสะท้อนคิด
6. ขั้นสรุปความรู้
7. ขั้นการนำเสนอและประเมินความรู้

และการที่ทีมนักวิจัยได้นำ Edu. Thaksin Model มาใช้โดยมีความเชื่อว่า กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยต้องเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์ ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ด้านนี้ด้วยตนเอง ภายใต้บรรยากาศที่ดี มีเพื่อนที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ คุณธรรมจริยและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยขึ้น

ตอนที่ 4

บทบาทครูแนะแนวและครูที่ปรึกษา

บทบาทของครูแนะแนวกับการพัฒนานักเรียน

ครูแนะแนวเป็นตัวจักรสำคัญจะทำให้การจัดบริการแนะแนวดำเนินไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนานักเรียนควรมีบทบาทดังนี้

1. เป็นผู้นำในการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ
2. ประสานงาน และมีบทบาทร่วมกับผู้บริหารด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการแนะแนวและด้านการประเมินผลการปฏิบัติ
3. ประสานงานกับครูอาจารย์และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนเกี่ยวกับการทำความเข้าใจและสร้างเจตคติที่ดีต่องานแนะแนวและการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในด้านต่างๆ เป็นเบื้องต้น เช่น การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนการให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียน การจัดทำระเบียบสะสม การจัดกิจกรรมโฮมรูมและการให้คำปรึกษาหารือแก่นักเรียน เป็นต้น
4. ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงวัตถุประสงค์และลักษณะงานบริการแนะแนว การขอความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน การให้ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาและอาชีพแก่ผู้ปกครองและการเชิญผู้ปกครองมาร่วมให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น
5. ประสานงานกับสถาบัน หน่วยงาน และบุคคลในชุมชนเกี่ยวกับการติดต่อแหล่งข้อมูลสนเทศให้ชุมชนและท้องถิ่นและเพื่อส่งนักเรียนไปขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในชุมชน เช่น แพทย์ จิตแพทย์ เป็นต้น และเพื่อเชิญวิทยากรในชุมชนและท้องถิ่นให้ความรู้แก่นักเรียน
6. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานแนะแนวให้นักเรียนบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนได้รับทราบถึงผลการปฏิบัติงานแนะแนวและเป็นการเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์โดยวิธีเขียนบทความเผยแพร่ จัดทำแผ่นพับ แผ่นปลิว จัดนิทรรศการ จัดทำวารสารหรือจุลสาร และอาศัยสื่อทางวิทยุโทรทัศน์
7. วิจัยและประเมินผลการปฏิบัติงานแนะแนวเพื่อปรับปรุงแก้ไขนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนางานแนะแนว และเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อประโยชน์แก่วงการแนะแนว

บทบาทของครูอาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ที่ปรึกษา

ครูประจำชั้นมีความรับผิดชอบเบื้องต้นในการให้ความช่วยเหลือพัฒนานักเรียน นอกเหนือจากภาระงานด้านการสอน และนับว่าเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด โดยแบ่งบทบาทสำคัญของครูประจำชั้นออกเป็น 2 ประการใหญ่ ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนดังนี้

1.1 สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงออกในสถานะเป็นเอกัตบุคคล และเป็นสมาชิกของกลุ่ม

1.2 พัฒนาความยอมรับนับถือตนเอง ภาคภูมิใจในเกียรติศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์และเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

1.3 ครูประจำชั้นต้องทำความเข้าใจธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์และ พฤติกรรมทุกอย่างย่อมมีสาเหตุ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของ นักเรียน

2. บทบาทเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการแนะแนว

2.1 รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น สังเกตพฤติกรรม ทำสังคมมิติการเขียนอัตชีวประวัติ เป็นต้น เพื่อนำไปบันทึกรวบรวมไว้ในระเบียบสะสม

2.2 ให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนโดยเฉพาะข้อสนเทศด้านส่วนตัว

2.3 จัดกิจกรรมโฮมรูมให้แก่นักเรียน

2.4 ให้คำปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ เป็นเบื้องต้นก่อนที่จะส่งตัวให้ครูแนะแนว หรือผู้เชี่ยวชาญต่อไป

2.5 ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2.6 เข้าร่วมประชุมรายกรณีที่เกิดขึ้นโดยงานแนะแนว

2.7 ประสานงานกับงานแนะแนวทางด้านการศึกษา ด้านการหารายได้ พิเศษและการติดตามผลงานนักเรียน

2.8 ประสานงานกับทะเบียนและฝ่ายวิชาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนของนักเรียน

2.9 ประสานงานกับฝ่ายปกครองเกี่ยวกับทางด้านการประพฤติของ นักเรียน

2.10 ไปเยี่ยมบ้านนักเรียนตามโอกาสอันควร

ตอนที่ 5

แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

แผนการเรียนรู้ที่ 1

“ข้อสัจย๑จัดภ๑ร๑ย๑”

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ข้อสัจยัขจัดภยร้าย

1. สารสำคัญ

ความซื่อสัตย์เป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนเพื่อฝึกให้เยาวชนประพฤติตนเป็นบุคคลที่มีความจริงใจ ไม่คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เป็นการเตรียมความพร้อมของเยาวชนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. จุดประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า “ซื่อสัตย์”
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์
- 2.3 เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นคนซื่อสัตย์
- 2.4 นักเรียนสามารถยกตัวอย่างบุคคลที่ควรค่าแก่การยกย่องในเรื่องความซื่อสัตย์

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายของความซื่อสัตย์
- 3.2 ความสำคัญของความซื่อสัตย์
- 3.3 ข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- ครูเล่าเหตุการณ์ที่นักเรียนพบสิ่งของมีค่า แล้วนำมามอบให้ครูและเหตุการณ์ที่นักเรียนแอบขโมยโทรศัพท์และโน้ตบุคของครู
- ให้นักเรียนอภิปรายเบื้องต้นโดยการจัดเป็นกลุ่มพูดคุยกัน กลุ่มละ 3-5 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างศรัทธา รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น

- ครูให้นักเรียนนั่งนิ่ง ๆ ประมาณ 3-5 นาที คิดถึงสิ่งที่ดีที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ที่นักเรียนเคยมีประสบการณ์

-นักเรียน บันทึกประสบการณ์ ความเชื่อสัตย์ของตนเองในกระดาษเป็นความเรียงหรือเป็นรูปภาพหรือเป็นแบบใดก็ได้ตามที่ผู้เรียนคิด

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์และขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ครูให้นักเรียนได้จับกลุ่มกับเพื่อน ๆ ประมาณ 3-5 คน นั่งพูดคุยประสบการณ์ของตนเองให้เพื่อนฟัง มีกติกาคือขณะที่พูดให้ใช้เวลาประมาณ คนละ 1-2 นาที และขณะที่เพื่อนพูดให้ฟังอย่างเดียว ฟังอย่างตั้งใจ

-ให้แต่ละคนนำผลงานของตนเองไปติดที่บอร์ดที่ครูเตรียมไว้

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด

-ให้นักเรียนอ่านใบความรู้เรื่องความเชื่อสัตย์แล้วสรุปความหมายของความเชื่อสัตย์

-นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน ศึกษาใบความรู้เรื่องสาริกะจะไปวัด แล้วร่วมอภิปรายดังนี้

กลุ่มที่ 1 ลักษณะนิสัยของตัวละคร (สาริกะ กา ห้วนน้ำสต็อก)

กลุ่มที่ 2 ระบุตัวละครในเรื่องที่สมควรเอาเป็นแบบอย่างและตัวละครที่ไม่ควรเอาแบบอย่าง พร้อมเหตุผลประกอบ

กลุ่มที่ 3 หากนักเรียนเป็นสาริกะ นักเรียนจะอย่างไรกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

กลุ่มที่ 4 หากนักเรียนเป็น กา นักเรียนจะอย่างไรกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

กลุ่มที่ 5 หากนักเรียนเป็นห้วนน้ำสต็อคนักเรียนจะอย่างไรกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปความรู้

-ให้นักเรียนร่วมกันเขียนข้อปฏิบัติในการดำรงตนให้เป็นผู้ที่มีความเชื่อสัตย์ที่สามารถปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 7 การนำเสนอและประเมินความรู้

-ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองจากการเรียนรู้

-ให้นักเรียนยกตัวอย่างบุคคลที่มีความเชื่อสัตย์ในชุมชนของนักเรียนพร้อมระบุพฤติกรรมที่ปรากฏในด้านความเชื่อสัตย์

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

- 5.1 เรื่องสั้น สาริกะจะไปวัด
- 5.2 ใบความรู้เรื่องความซื่อสัตย์
- 5.3 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
- 5.4 แบบประเมินผลงานกลุ่ม

6. คุณธรรมที่ได้รับ

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่ทำให้สังคมมีความสุข

7. การวัดผลประเมินผล

- 7.1 สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- 7.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เอกสารประกอบ

สาริกาจะไปวัด

เป็นเช้ามีดของวันอาทิตย์ที่สาริกาตื่นแต่ก่อนรุ่ง เชอค่อย ๆ ลูกจากที่นอนตลบมุ้งเตรียมข้อมือออกมาอย่างแผ่วเบา แต่กำมือของเธอก็พลิกตัว กระตุกผ้าถุงจนหลุดลุ่ยลงกองที่ขาพับ

กาเอื้อมมือตีกันเธอเบา ๆ กระเถิบรังรำงั้นให้กลับมา

“ไม่เอาน่า กา จะรีบหุงข้าวไปวัด” สาริกาหันมาดึงผ้าถุงขึ้นไปขมวดปมพอยู่ “เธอก็เตรียมลูกเถอะ เตียว ก็ไปปรับรถสายอีกหรือก”

“เหอะน่า...เตียวค่อยไป” กาอ้อยอิ่ง น้ำเสียงของเขาคออ่อนเหมือนทุกหนที่อยากแนบชิดกับสาริกา มือของเขาโอบเอวเธอ

“ไม่เอาน่าวันพระวันเจ้า” สาริกาเกาะมือเหนียวอย่างตุ๊กแกของเขา ยิ่งเกาะก็เหมือนยิ่งรัด ผลสุดท้ายเธอ ก็ถูกรั้งกลับมานอนข้างเขา

“วันพระนำกา...ขอเถอะ” เธอหยิกมือซุกซนของเขา

“ไม่เกี่ยวกับพระสักหน่อย” กาพูดแล้วก็หัวเราะขำให้ตัวเอง

“นรกจะกินหัว”

“หัวใคร...หัวพี่หรือหัว...พ...” ถึงยังงั้นนรกไม่กินหัวพี่หรือก็ไม่เหมือนเถรบางองค์ทำเขาท้องแล้วไม่รับ”

“พี่นี่...” สาริกาทูปเขาเบา ๆ “ชอบเล่นกับเถรกับเจ้า” เธอถือโอกาสตอนเขาคลายวงแขนลูกปิง ๆ ไปล้างหน้า สักครูก็มีเสียงชาวข้าวเกรก ๆ

กานอนขี้นคนเตียวในมุ้ง คิดว่าจะจับอีกสักกะเตียวจึงจะลุกไปปรับแท็กซีที่ตู้โถที่บ้าน

เสียบปลั๊กหม้อหุงข้าวแล้วสาวเจ้าก็ถอนใจ คิดถึงวัยเด็กที่บ้านนาเทศกาลเข้าพรรษาอย่างนี้ตี 3 ตี 4 พระจะย่ำระฆังแห่งห่างแว่วมากับความเจียบสงัดสอดคล้องกับเสียงโศกแหลมเล็กของไก่แจ้ที่โง้งคอกขานขับ

แว่วเสียงระฆังครั้งใดยายของเธอจะยกมือจับเหนื่อหัวและพริบปากเธอทุกหนทุกคราวไป

“ไหว้เสียดสาริกา...นี่แหละเสียงบุญเสียงทานละเอ็ง ไหว้บ่อย ๆ เ็งจะได้ไปสวรรค์”

สาวเจ้าก็ไหว้ตามยาย ยายก็ยิ้มสุขไปเท่านั้น

ความจริงกาเป็นผู้ขายซีแฮร์นัก ผิดคำเหมือนกานั่นแหละ ซึ่งตรงกันข้ามกับสาริกาที่ผิวงามเหมือนงาช้าง ออกเหวตะโปกและความสวยงามเพื่อนรุ่นเดียวกันไม่ได้กินเสียละก็ตอนไปเป็นลูกจ้างอยู่ร้านข้ามต้มโต้รุ่งนั่น ใจเก่าแก่เจ้าของร้านกับเมียทะเลาะกันทุกวัน ว่ากันว่าเพราะเจ้าสาริกานั้นแหละเป็นต้นเหตุที่ทำให้อาเจ้ชุ่นซ้อง หมองใจกับความกะลึมกะเหลี่ยของผัวที่มีต่อเธอ

กาเป็นหนุ่มขับแท็กซี่อารมณ์ดีเห็นตัวดำ ๆ อย่างนั้นเถอะ เขาเอาใจเก่งนักมีเรื่องสนุก ๆ มาเล่าที่ร้านข้าวต้มอยู่เสมอ เอ้อ ข้อสำคัญเขาเป็นคนมือไว ทำให้สาริกาวาบวบอยู่บ่อย ๆ

วันหนึ่งกาอาสาไปส่งสาริกาที่หอพัก เขาไปส่งจนถึงห้องแล้วก็เลยปล้ำเจ้าสาริกาเสียวันนั้นเลย จนถึงวันนี้สาริกาถึง ๆ อยู่ว่ามาร่วมหลงโลงกับกาได้ยังไง อาจเป็นเพราะว่ามือไม่ว่องไวของกานั่นแหละที่ทำให้ สาวเจ้าคุ่นเคยและเอ้อ...แรงปรารถนาจากธรรมชาติที่ช่วยผลักดันจึงทำให้สาริกาคุ้นกับความรื่นรมย์ของชีวิตวัยผลิบาน จนยากจะห่างกาไปได้

กามันมีอารมณ์ขันเป็นเสน่ห์ พอมันปล้ำสาวเจ้าแล้วมันก็บอกสาริกา

“กาคิดว่าเถรตั้งเขอะ ทับแล้วไม่ทิ้งหрокเอ้า” ตอนนั้นข่าวเถรกับสีกาทุ่มเถียงกันทางหน้าหนังสือพิมพ์ กำลังเป็นที่วิพากษ์กันสนุกปากไปทั่วบ้านทั่วเมือง พอกามันพูดอย่างนี้น้ำตาที่กำลังจะร่วงก็เลยหยุดไหล สาริกา หัวเราะให้กับอารมณ์ขันของกา

กาทำตามทีบอกจริง ๆ เขาพาเธอมาเข้าบ้านอยู่และขยันขับแท็กซี่มากกว่าเก่า

สาริกาลาออกจากร้านข้าวต้มท่ามกลางความเสียดายของเก่าแก่ที่มีสีหน้าละห้อย แต่อาเจ้นั้นดูท่าทางจะสบายอกสบายใจถึงกับหยิบเงินจำนวนหนึ่ง เป็นของขวัญการมีผัวแก่สาริกา

ออกจากร้านข้าวต้มแล้วเธอก็ไปสมัครงานเป็นคนเช็คสต็อกหนังสืออยู่ที่สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง ตอนเย็น ๆ ก่อนส่งรถกาจะแวะไปรับเธอ ตอนแรกเพื่อน ๆ คิดว่ากาเป็นแท็กซี่ขาประจำ แต่พอรู้ว่ากาเป็นผัวเธอ เพื่อน ๆ ก็หัวเราะ

“เหมือนจรากับนางละเวงเลยสาริกา” เพื่อน ๆ ให้ความเห็นอย่างนั้น ทำให้สาริการู้สึกขัดใจและอาย ๆ อยู่บ้าง

ข้าวเริ่มเดือดแล้วกลิ่นหอมของน้ำข้าวกรุ่นกำจายสาริกาไหลกพริกแกงอยู่กึ่งกึ่ง

กาออกไปรับรถแล้ว สาริกาประจงบัดมีสีหน้าบ่นใบหน้าเข้มสวกว่าทุกวัน หัวใจวาบหวีพิกล ใบหน้าและท่าทีอ่อนโยนของหัวหน้าสต็อกหนุ่มรุ่นเดียวกับเธอซ่อนอยู่ในมโนสำนึก คำพูดอ่อนแผ่วแผ่วอยู่ทุกคำคืน

“สาริกา...กินอะไรถึงสวยนัก” รอยยิ้มของเขาดูจริงใจ ท่าทีก็แสนสุภาพ ไม่เหมือน
กาสิกนิก พอปากว่า มือก็ถึงทั้งยังชอบบ่มบ่ม ไม่นึกถึงจิตใจเธอบ้างในบางหนบางที่

“สำหรับสาริกา” หัวหน้ายื่นขวดน้ำหอมและลิปสติกให้ “ไปห้องงมา...คิดถึง”
เขาพูดแค่นั้นแล้วเดิน ไปสั่งงานด้านใน สาริกานั่งใจเต้นไม่เป็นลำดับเสีย

หัวหน้าสต็อกนั่งรถโคโลลา รุ่นที่ขายดีที่สุดในโลกมาทำงานเนื้อตัวของ
เขาหอมกรุ่นผิดกับการราวฟ้าดิน กามันมีแต่กลิ่นตัวและบางที่กลิ่นนอนกรนจนผ้าบ้าน
สะเทือน

หมุนตัวรอบกระจกอีกหนแต่น้ำหอมที่หัวหน้าซื้อมาฝากเข้าไปจุดละนิก
กลิ่นหอมสดชื่นไล่กลิ่นอับ ของบ้านเช่าเตลิดหาย

สาริกาหิ้วปืนโตเถา 4 ชั้นออกจากบ้าน เรียกแท็กซี่คันหนึ่งให้ไปส่ง

รถเก๋งสีขาวเปิดไฟกระพริบคู่เลยป้ายรถเมล์ไม่นานนักสาริกาให้แท็กซี่จอด
ตรงนั้น หัวหน้าหนุ่มเปิดประตูมารับปืนโตจากเธอ เขาเดินไปยังประตูด้านซ้ายเปิดประตู
ออก

“เชิญเจ้าหญิงน้อยแสนสวย” เขายิ้มพราว สาริกาเคอะเขินแค้นเรื่อ รู้สึกเหมือน
กับว่าตัวเองเป็นเจ้าหญิง จริง ๆ ตามที่เขาว่า

“คิดถึงจัง” เขายื่นมือแตะหน้าผากสาริกาอย่างอ่อนโยน สาริกายิ้มอย่างมีความสุข
แล้วรถก็เคลื่อนออกไป

รถเก๋งสีขาวเลี้ยวผ่านประตูวัดที่ตั้งตระหง่านอยู่ริมถนน วัดอยู่ในซอยเล็ก
เข้าไปอีก และก่อนจะถึง ประตูกำแพงวัด เขาก็หักพวงมาลัยเลี้ยวซ้ายเข้าไปยังโมเต็ลนั้น

บอยยีนโค้งและเปิดไฟฉายส่งสัญญาณให้เลยไปข้างในจนถึงคนหนึ่ง เขาสะบัด
ไฟฉายส่งสัญญาณ ให้เข้าจอดยังห้องว่าง พอรถจอดหน้าห้องพักเสียงรูดม่านก็ดังแรกกราว

หัวหน้าสต็อกวางปืนโตเถานั้นบนโต๊ะหน้ากระจก เขาค่อย ๆ รั้งร่างของสาริกา
เข้ามา

“สาริกาสวย สวยเหมือนเจ้าหญิงนะสาริกา” น้ำเสียงของเขาแผ่วนุ่มแต่มีพลังลึกล้ำ
เขาค่อย ๆ โน้มใบ หน้าต่ำลงมา สาริกาหลับตา รู้สึกอบอุ่นในรอยสัมผัสลึกล้ำอ่อนหวานนั้น

โทรทัศน์แขวนบนผนังปลายเตียง หัวหน้าหนุ่มเอื้อมมือเปิดจากสวิทช์หัวเตียง
ปรับหาช่องวิดีโอของ โมเต็ล

เสียงจากวิดีโอกระเส้าเร้าร้อน สาริกาลืมตาแล้วต้องรีบหลับตา เธอไม่เคยพบเคย
เห็นภาพอย่างนั้นมาก่อนเลย

“ลืมนาคูลิเจ้าหญิงน้อย” เสียงของหัวหน้ากระซิบข้างหู “นี่เป็นธรรมชาติของชีวิตเป็นความสุขแท้จริงของมนุษย์ ลืมนาคูลิเจ้าหญิงน้อย” คำพูดของเขาเหมือนมีมนต์สะกดสาริกาค่อย ๆ ปรี๊ดตาคูลิแล้วเธอไม่ยอมหลับตาอีกเลย

แมงมุมตัวหนึ่งชักใยแข็งขันกระชั้นถี่ระหว่างมุมหนึ่งของโทรทัศน์กับฝ้าเพดาน มันยังย่ำตัวมัน หมุนไปหมุนมาอย่างร่าเริง มันชักใยหักโหมแล้วหยุดนิ่งราวไรชีวิต

หัวหน้าสต็อกเอี่ยมมือเปลี่ยนจากช่องวิดีโอมาเป็นช่องรายการโทรทัศน์

เสียงเพลงสาธุการจากระนาดลาดตะโพนเกร็งกราวตะตึงพระคุณเจ้าเยี่ยมหน้าทางโทรทัศน์ เสียงอาราธนาสืลและเสียงพระผู้ให้ศีลห้ำดั่งแว่ว ๆ

“อ้อ! อาทิตย์นี้เป็นวันพระ” เขาคิดขำในใจที่เห็นพระเยี่ยมหน้าในห้องนั้น

“มีวันพระทุกวันที่คืนะสาริกา” หัวหน้าหนุ่มกระซิบขำล่อม มือหนึ่งเอี่ยมไปปรับเปลี่ยนวิดีโอ

สาริกายิ้มอาย แมงมุมตัวเดิมเริ่มชักใยซ้ำ ๆ อีกครั้งหนึ่ง

บทอ่านเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต

คือ การมีความซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อผู้อื่น คนเราอยู่ร่วมกัน ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และจริงใจต่อกัน ไม่เป็นคนคดในข้ออ้างในกระดุกไม่มีลับลมคมในต่อกัน พูดคำใดต้องมีดังที่พูด ไม่โกหกหลอกลวงกัน ความอย่าง ใจจริงเป็นอย่างไร ต้องพูดแสดงออกไปตามความจริง

คนซื่อตรงเป็นคนมีเกียรติ ผู้อื่นให้ความเคารพและให้การยกย่องว่าเป็นคนดี อาชีพทุกชนิดมีเกียรติ คนโกงเป็นบุคคลไม่น่าคบ ความซื่อสัตย์สุจริตที่แสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ เป็นสิ่งประเสริฐ

ประโยชน์และความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต ผู้ใดประพฤติปฏิบัติ แต่ความซื่อสัตย์ จะได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนมีเกียรติได้รับความไว้วางใจ ได้รับการยอมรับและเชื่อถือ

เป็นคุณธรรมอันสำคัญที่สุดที่ประเทศชาติต้องการ เมื่อประกอบกิจการงานใด ก็มีแต่ความเจริญก้าวหน้า หากจะประกอบอาชีพพนักงานลูกจ้างก็เป็นที่ต้องการของนายจ้างและบริษัทห้างร้านต่าง ๆ และจะมีความเจริญก้าวหน้าในงานที่ทำอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

1. คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือผู้ที่ประสบความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ เพราะจะได้รับความเชื่อถือความไว้วางใจจากผู้อื่น ส่วนผู้ที่ทุจริตจะต้องถูกจับในวันหนึ่ง หรือถูกสอบสวน แล้วในที่สุดก็โดนไล่ออกหรือมีโทษ

2. บริษัทและนายจ้างต้องการผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเข้าไปทำงานในหน่วยงานเพราะสามารถทำให้ความไว้วางใจได้ และให้ความเชื่อถือได้ ต่อจากนั้นในอนาคต ผู้นั้นก็จะประสบความสำเร็จในอาชีพ มีความเจริญก้าวหน้า มีคนรักใคร่ชอบพอ

3. การฝึกมีความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนการเตรียมตัวที่จะทำเป็นผู้รับผิดชอบสังคม ประเทศชาติในภายหน้า โดยจะได้รับเกียรติแต่งตั้งให้เป็นระดับหัวหน้า เป็นผู้บริหารทั้งภาครัฐบาลและธุรกิจเอกชน

4. ผู้ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตนอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและยังไม่ได้รับความไว้วางใจและเชื่อถืออีกด้วย เช่นเด็กเลี้ยงแกะ ฯลฯ

5. ผู้ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตแม้กระทั่งโคบลูกคนอื่นไม่รู้แต่ตนเองย่อมรู้ดีจะหาความสุขในชีวิตไม่ได้ ต้องคอยวิตกกังวลตลอดเวลา

การมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณธรรมอันประเสริฐและเป็นคุณธรรมพื้นฐาน ที่ช่วยให้ปฏิบัติคุณธรรมอื่น ๆ ได้สำเร็จเพราะ

1. ความซื่อสัตย์สุจริต สร้างวินัยถ้ามีความซื่อสัตย์สุจริต วินัย (ทั้งวินัยในตนเอง และวินัยโดยส่วนรวม) ก็จะเกิดขึ้น เพราะเราซื่อต่อตนเอง มีความเชื่อในตนเองและจริงใจ ต่อตนเอง ผู้อื่นเห็นก็พอใจ เคารพยกย่องอยากคบค้าสมาคมด้วย ตลอดจนให้ความ ไว้วางใจด้วย

2. มีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยให้การประหยัดอดออมสำเร็จ เพราะจะไม่มีการ หลอกลวง จะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและวินัยในตนเอง

3. มีความซื่อสัตย์สุจริตขจัดปัญหาการคดโกงชาติได้ การคดโกงก็จะไม่มี การเกิดขึ้น ไม่มีการหักหลังกัน ไม่มีการฆ่า ไม่มีการประหัตประหารกันเพื่อประโยชน์ของ ตนเอง คนในสังคมก็จะมีความจริงใจต่อกัน

4. มีความซื่อสัตย์สุจริต ครอบครัวจะไม่มีการทะเลาะวิวาทหย่าร้างกัน และสังคม ในประเทศชาติมีแต่จะพัฒนารุ่งเรือง

ความซื่อสัตย์สุจริตจึงถือได้ว่าเป็นอุดมในการสร้างตนเองและสร้างชาติ “มาสร้างนิสัยซื่อสัตย์ตั้งแต่วันนี้เพื่อเป็นคนดีและมีคุณค่า”

อุปสรรคสำคัญที่ประเทศของเราไม่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าเหมือนประเทศ อื่น ๆ มีสาเหตุหลายประการแต่อุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือ คนไทยขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความจริงใจต่อประเทศชาติบ้านเมือง เห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่ผ่านมาในอดีต ส่วนมากเต็มไปด้วยการทุจริต คอร์รัปชันเริ่มตั้งแต่งานประมูลรับเหมาก่อสร้าง สร้างถนน กินถนน สร้างสะพาน กินสะพาน กินอิฐ ปูน ทราย ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ เหมืองแร่ หรือว่า กิจการใด ๆ บ้านเมืองเรามีแต่การโกงกินแบบทั้งนั้น รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยก็พยายาม ป้องกัน ปราบปรามแต่ยังยุด ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน เช่น ป่าไม้ ปราบกันมาตั้งแต่ป่าไม้เต็มประเทศ จนป่านี้ป่าจะหมดประเทศอยู่แล้ว

ตรงข้ามกับต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สวิสเซอร์แลนด์ อิสราเอล คุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริตจะส่งเสริมให้เกิดความเจริญในชาติอิสราเอลได้ พัฒนาทะเลทรายจนกลายเป็น พื้นดินที่อุดมสมบูรณ์ และป่าไม้ได้ สำหรับญี่ปุ่นนั้น คุณธรรมที่สำคัญที่สุดคือ ความซื่อสัตย์สุจริต เขาถือเกียรติเป็นสิ่งที่มีความค่ามากที่สุด จึงทำให้ญี่ปุ่นเป็นคนที่มีความ ซื่อสัตย์ต่อกัน รักษาคำพูด รักษาเวลา และมีความรับผิดชอบ

ประเทศชาติของเราจะพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างเต็มที่และความเจริญต่างๆ สามารถกระจายไปสู่ชนบทอย่างทั่วถึง คนไทยทุก ๆ คนมีความเป็นอยู่ที่ดี นั้นอยู่ที่คนไทยทุกคนใหม่ทุกคน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ดังนั้น เด็กไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตตั้งแต่วันนี้

คนจีนประสบความสำเร็จในการร่วมมือกันทางธุรกิจ ขณะเดียวกันคนไทยพบความล้มเหลวในการร่วมมือกันทางธุรกิจ

ตลอดระยะเวลา 30-50 ปีที่ผ่านมา คนจีนที่อพยพถิ่นฐานมาจากประเทศจีนมาอยู่เมืองไทย ต่างประสบความสำเร็จสามารถสร้างฐานะ และความมั่นคงทางธุรกิจจนทำให้ได้เป็นกลุ่มคนที่เป็นผู้นำทางธุรกิจต่างๆ ในประเทศไทยจากการวิเคราะห้คุณสมบัติของชาวจีนเหล่านั้น นอกจากจะมีนิสัยประหยัดคอดออมแล้ว ยังมีความซื่อสัตย์อีกด้วย มีการติดต่อค้าขายร่วมมือกันอย่างดี มีการตั้งเป็นกองทุนอุดหนุนซึ่งกันและกัน ใครจะทำกิจการอะไรก็ช่วยเหลือกันและกันไม่มีทุนก็ให้ทุน ไม่มีของก็ให้ของ เมื่อผู้รับธุรกิจเจริญก้าวหน้าก็เอาทุนสิ่งของมาคืนไม่มีการทุจริตบิดพลิ้ว ธุรกิจของเขาก็ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เจริญก้าวหน้า ชาวจีนจะเชื่อถือกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน มีความจริงใจต่อกัน เชื่อใจไว้วางใจกันเกือบจะไม่มีเลยที่จะทำให้ผิดหวังเพราะไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน

หันมาดูคนไทย สภาพอย่างนั้นหาได้ยาก เพราะคนไทยอยู่อย่างตัวใครตัวมันรวมกันไม่ค่อยจะติด จนมีคำพังเพยว่า “ทำนาเข้าสวน ทำสวนเข้าหุ้” หมายความว่า การทำอะไรกับคนอื่นนั้นไม่ดี เพราะคนไทยจะมีนิสัยไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน เข้าหุ้ก็มักจะโกง เอาไรต์เอาเปรียบกัน จนไม่มีใครไว้วางใจกัน เลยต้องแยกกันทำแยกกันอยู่ คนไทยมักไม่ให้ความไว้วางใจกัน หากให้ทำงานโดยไม่มีการควบคุมดูแล นิสัยเอาเปรียบและฉลาดแกมโกงก็จะแสดงออกมาทำให้ตนเองได้รับผลประโยชน์มากกว่าที่จะเป็นหุ้นส่วนด้วยกัน นอกจากนี้บางครั้งก็มีการคดโกงหักหลังกัน จึงทำให้ธุรกิจไปไม่รอดเหมือนคนจีน

ส่วนคนไทยที่ได้รับราชการ เมื่อมีโอกาสก็จะคอร์รัปชั่นทั้งเงินทอง และสิ่งของ สาเหตุที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่ซื่อสัตย์นี้เองทำให้ประเทศชาติพัฒนาไปอย่างไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

เพื่อให้นักเรียนเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพได้รับความเคารพ ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากบุคคลต่าง ๆ นักเรียนจะต้องปฏิบัติดังนี้

1. มีสติจะ และความจริงใจ

- ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย
- คนพูดจริงทำจริงย่อมได้รับการสรรเสริญ

2. การไม่พูดบด ไม่เบียดเบียน ไม่อำพรางความจริง ไม่ยุยงให้เกิดความแตกแยก

- การพูดและเขียนแต่ความจริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง
- การพูดและเขียนที่ดี ต้องไม่ส่อเสียด เพื่อเจือหยาบคาย
- การพูดและเขียนที่ก่อให้เกิดความแตกร้าวกระทบกระเทือนจิตใจ ไร้สาระ ชักนำผู้อื่นหลงผิด ย่อมเป็นภัยต่อสังคม

3. รู้จักความพอดี

- มีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
- มีความต้องการพอดีพอเหมาะทั้งผู้ให้และผู้รับ จะทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความสุข

4. ไม่เห็นแก่ตัว

- ถือประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การคำนึงถึงหมู่คณะมากกว่า
- คนเห็นแก่ตัวเป็นการเอาเปรียบเพื่อนฝูง เป็นที่รังเกียจของสังคม
- คนเห็นแก่ตัวเป็นคนที่ไม่น่าคบค้าสมาคมด้วย
- สังคมนิยมยกย่องบุคคลที่เสียสละผลประโยชน์และความสุขส่วนตัวเมื่อฝึกปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ได้ นักเรียนจะมีคุณลักษณะที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต สร้างคุณธรรมซื่อสัตย์ให้ตนเองและเปลี่ยนค่านิยม การยกย่องคนแนวใหม่เพื่อการสร้างคนในสังคมให้คุณภาพ มีความซื่อสัตย์เป็นความจำเป็นที่เราต้องพัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาสังคม โดยวิธีการเริ่มต้นจากการตั้งใจเรียนหนังสือแล้วประกอบอาชีพที่สุจริต มุ่งมาขยันทำงานเป็นการหารายได้ เพิ่มเติมแก่ครอบครัว มีการประหยัดอดออมและการสร้างตัวมีอยู่ และครอบครัวอย่างมีความสุข โดยหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง

ขณะเดียวกันจะช่วยสร้างค่านิยมยกย่องคนเสียใหม่ ไม่ยกย่องคนเพียงเพราะร่ำรวยมีเงินทอง แต่จะพิจารณาว่าผู้นั้นมีฐานะมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ ผู้ที่คดโกงคอร์รัปชัน และไม่ร่ำรวยมาด้วยความไม่สุจริตเราจะมายกย่องเราจะมาส่งเสริมคนเหล่านี้ให้มีหน้ามีตาทางสังคม เปลี่ยนตนเองและเปลี่ยนค่านิยมเสียใหม่เพื่อสร้างสรรค์สังคมไทยให้น่าอยู่กว่าเดิม

การพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณภาพ โดยเน้นปฏิบัติเป็นคนมีนิสัยซื่อสัตย์สุจริต จะเป็นการสร้างคุณค่าให้ตนเองและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม สภาพโดยรวมของสังคมจะดีขึ้น ประเทศจะพัฒนาเต็มที่ และสังคมจะมีแต่ความสงบสุข

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความซื่อสัตย์

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความซื่อสัตย์		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความซื่อสัตย์		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

“ความประหยัดเงินทองของมีค่า”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง ความประหยัด (เงินทองของมีค่า)

1. สาระสำคัญ

ความประหยัดทำให้รู้จักในการใช้จ่ายและเห็นคุณค่าของเงิน มีความพอเพียง สามารถดำรงตนให้อยู่ ด้วยความสุข

2. จุดประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีคุณค่า
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนมีความพอเพียงในชีวิต

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายของคำว่า “ความประหยัด”
- 3.2 ความหมายของคำว่า “ความพอเพียง”

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับ “ความประหยัด”
- ให้นักเรียนทุกคนได้บอกความคิดของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างศรัทธา รู้จักตนเองและเข้าใจคนอื่น

-นักเรียนนั่งเงียบ ๆ ประมาณ 1-2 นาที ระลึกถึงตนเองที่ดีที่เกี่ยวกับ “ความประหยัด”

-นักเรียนบันทึกสิ่งที่ตนเองคิดออกมา

-นักเรียนนำความคิดไปพูดคุยกับเพื่อน ๆ ประมาณ 3-5 คน

-นักเรียนนำผลงานตนเองไปติดที่บอร์ด เพื่อให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนได้เรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์

-นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3-5 คน ศึกษาใบความรู้

ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงผลดีของการประหยัดและผลดีของการมีชีวิตอย่างพอเพียง

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด และขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

-ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความประหยัดและการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

-นักเรียนนำเสนอความคิดของกลุ่มแต่ละกลุ่ม

-นำเสนอผลงานของกลุ่มให้เพื่อนในชั้นได้สะสมเรียนรู้

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

5.1 ใบงานเรื่องความประหยัด

5.2 นิทานเรื่องความประหยัดและเศรษฐกิจพอเพียง

6. คุณธรรมที่ได้รับ

6.1 ความประหยัด

6.2 ความพอเพียง

7. การวัดและประเมินผล

7.1 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

7.2 การทำแบบทดสอบ

เอกสารประกอบ

การประหยัดและอดออม

มีความสำคัญต่อชีวิตเรามาก ถือเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้เราประสบความสำเร็จในชีวิตได้ จากการสังเกตผู้คนรอบข้างเราหรือจากการอ่านการค้นคว้าวิจัย พบว่าผู้ที่พบความสำเร็จในชีวิตได้มีชื่อเสียงและร่ำรวยทุกๆส่วนของโลกที่ประสบความสำเร็จล้วนมีคุณลักษณะนิสัยการประหยัดและอดออมอยู่ โดยประหยัดอดออมทั้งเวลา เงินทองและทรัพยากร ทำให้เขาเหล่านั้นพบความสำเร็จได้ แม้รอบข้างคนไทยเราจะพบคนจีนที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตเป็นส่วนใหญ่ นอกจากมูมานะอดทนแล้วยังมีการประหยัดและอดออมอยู่ด้วย ส่วนผู้ที่ล้มเหลวจะขาดคุณลักษณะเหล่านี้

การประหยัดและการออม หมายถึง การรู้จักออกทรัพย์สิ้น เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตนและสังคม ตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม

การประหยัดและออม ระดับมัธยมนั้นต้องการมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักใช้เวลา และทรัพยากรอย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์มากที่สุด ดูแลรักษาทรัพย์ทั้งของตนและส่วนรวม ระมัดระวังยับยั้งความต้องการของตนให้อยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควร วางแผนการใช้จ่ายอย่างมีสัดส่วนและมีการเก็บออม

การประหยัดเวลา หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักวางแผนการใช้เวลาของตนและใช้เวลาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดในเรื่องการใช้เวลาเกิดทางไปโรงเรียน และเดินทางกลับบ้าน การใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนทำแบบฝึกหัด ทบทวนบทเรียน และหาความรู้เพิ่มเติม การใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัว การใช้เวลาในการนอนพักผ่อน และทำงานอดิเรก การใช้เวลาในการช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม

รู้จักกาล คือรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลาให้เป็นเวลา ให้ทันเวลาให้เหมาะสม และให้ถูกเวลา ฯลฯ

ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ ความรู้จัดคุณค่าของเวลา รู้จักใช้เวลา ต้องเตือนใจตนเองอยู่เสมอว่า “วันคืนล่วงไปเวลาชีวิตมีอยู่เหลือน้อยลงไปทุกที บัดนี้เราทำอะไรอยู่” ผู้ที่รู้คุณค่าของเวลาต้องมีความรู้อื่นประกอบอีกหลายอย่าง โดยเฉพาะงานและหน้าที่ และจัดงานนั้นให้เหมาะกับเวลาด้วย และควรคำนึงถึงหลักสำคัญ คือ

- งานบางอย่างต้องทำให้ทันเวลา ถ้าไม่ทันจะเสียผล
- งานบางอย่างต้องทำให้ถูกเวลา รู้จังหวะ เช่น ปลูกต้นไม้ การร่วมประชุม

ฯลฯ

- งานบางอย่างต้องทำตามเวลา เช่น วันสำคัญต่าง ๆ
- งานบางอย่างต้องทำให้ตรงเวลา รักษาเวลาตามที่นัด

เมื่อเราฝึกเป็นผู้รู้จักเวลา เป็นความสำคัญ ใช้เวลาที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด เราจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตตามเป้าหมายที่ต้องการได้

ประเภทของการจัดเวลาที่เรากระทำสิ่งต่าง ๆ แยกได้ดังนี้

1. สำคัญและเร่งด่วน เป็นงานที่ต้องทำทันทีหรือในอนาคตนานใกล้ เช่น ทำการบ้านส่งอาจารย์พรุ่งนี้ สอยซ่อมวันมะรืนนี้ คุณแม่ให้เฝ้าบ้านเย็นนี้เพราะท่าน จะไปงานศพของญาติสนิท งานประเภทนี้ถือว่าสำคัญอันดับ 1 ต้องรีบทำไม่ควรผัดวันประกันพรุ่ง

2. สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน งานสำคัญจริง ๆ ในชีวิตเราส่วนมากไม่ใช่เรื่องรีบด่วน จะทำเดี๋ยวนี้หรือทีหลังก็ได้หรืออาจเลื่อนไปไม่มีกำหนดก็ได้ เช่น ตรวจสอบสุขภาพ เรียนพิเศษ รายงานส่วนปลายภาค ฯลฯ ประเภทนี้สำคัญแต่ไม่เร่งด่วน สามารถเลื่อนไปได้ แต่ผัดวันประกันพรุ่งเรื่อยไปอาจเสียหาย

3. เร่งด่วนแต่ไม่สำคัญ ประเภทนี้ได้แก่สิ่งต่าง ๆ ที่มีการเรียกร้องให้ลงมือทำทันที หากตรวจสอบโดยไม่ใส่ใจความรู้สึกส่วนตัวจะจัดลำดับเร่งด่วนไว้หลัง ๆ ได้ หากมีคนมาคอยรับคำตอบถ้าว่างอาจทำเสียเลย ถ้ามีงานอื่นเร่งด่วนกว่า ควรคิดหาวิธีปฏิเสธอย่างนุ่มนวล

4. งานยุ่ง เป็นประเภทที่พอจะเป็นประโยชน์อยู่บ้างแต่ไม่เร่งด่วนหรือมีความสำคัญเลย งานพวกนี้ทำให้เรารู้สึกมีกิจกรรมและทำอะไรได้เสร็จ และทำให้มีข้ออ้างเลื่อนงานต่าง ๆ ที่สำคัญไม่เร่งด่วน (ประเภท 2) ซึ่งเป็นประโยชน์มากกว่า เช่น แม่ขอให้จัดบ้านตกแต่งบ้านวันไหนก็ได้ เราก็ใช้เวลาว่างไปเล่นฟุตบอลทุกวันงาน เสียเวลาเปล่า ๆ พวกนี้เราชอบที่สุด เราอยากทำ ถูกระสอยและไม่ยากต่อการปฏิบัติงานพวกนี้เราจะรู้สึกไม่สบายใจหลังจากทำลงไปแล้วว่าเป็นการเสียเวลาเปล่า ๆ เช่น ดูทีวี อ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งให้ประโยชน์แต่ก็น่าจะเอาเวลาไปทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน

ดังนั้นจึงควรวางแผนการใช้เวลาอย่างรอบคอบพิจารณาแต่ละประเภทว่าควรจัดสรรให้มีความสำคัญงานใดก่อนและหลัง การดำเนินชีวิตจำเป็นต้องมีโครงการที่แน่นอน ผู้ที่ดำเนินชีวิตโดยไม่มีโครงการนั้น มักไม่ค่อยประสบความสำเร็จหรือ ประสบความสำเร็จ เพราะต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอยู่เสมอ ใครเขาว่าอะไรดีก็ใจรวนเรหันเหตามเขาไป เลยกลายเป็นจับจดทำอะไรไม่จริงจัง

การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรืออาชีพครั้งหนึ่ง ๆ ก็เท่ากันเป็นการเริ่มต้นใหม่ ถ้ามีวเรรวนจับจดยู่ จะสร้างฐานะไม่ทันเพื่อนฝูง ชีวิตข้างหน้าจะลำบาก ชีวิตจึงต้องมีโครงการทางพระพุทธศาสนาสอนว่า ถ้าจะทำอะไรก็ให้ทำจริง ๆ มีโครงการที่แน่นอน มีกำลังใจเข้มแข็ง มีความมานะอดทนเพียงพอ มีปัญญารอบคอบ คิดถึงผลได้เสีย คิดถึงความเจริญ ความเสื่อม คิดถึงอุปสรรคและทางแก้ไข เมื่อคิดรอบคอบดีแล้ว หากจะเกิดความไม่ราบรื่น เกิดความขัดข้องขึ้นก็ต้องมีกำลังใจเข้มแข็งอดทน ต่อสู้ไม่ท้อถอยหรือหมดกำลังใจ ง่ายๆ การทำงานอยู่ที่กำลังใจ ถ้ากำลังใจยังเข้มแข็งอยู่แม้และเกิดอุปสรรค ก็พยายามฝ่าฟันไปจนสำเร็จ โครงการชีวิตนั้นก็จะมีทั้งระยะยาว และควรจะกำหนดลงไปเป็นขั้น ๆ ว่าทำงานชิ้นนี้จะใช้เวลานานเท่าไรกี่ปี เมื่อชิ้นนี้สำเร็จและจะต้องทำชิ้นนั้นต่อไป

หากได้จัดสรรวิถีชีวิตให้มีระเบียบและมีโครงการที่แน่นอน ประกอบกับการดำเนินชีวิตด้วยกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความอดทนเพียงพอดังกล่าวแล้ว เชื่อว่าคงสามารถตั้งหลัก ปักฐาน ได้โดยไม่ยากนัก

การประหยัดเงิน หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินใช้เงินให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด เหมาะสมกับรายการรับ และมีการเก็บออกยับยั้งความต้องการของตนเองอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตพอเหมาะพอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่า ความจำเป็นของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียวเกินไป

มนุษย์ทุกคนอยากมีชีวิตที่ดี อยากมีความสุขความต้องการของมนุษย์จึงมีทั้งสิ่งจำเป็นที่มนุษย์จะขาดเสียมิได้ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ฯลฯ และสิ่งไม่จำเป็น ได้แก่ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความต้องการของมนุษย์มักไม่มีที่สิ้นสุด เพราะเมื่อได้อย่างหนึ่งก็มักอยากได้อีกสิ่งหนึ่ง หรือเห็นเขาเป็นอย่างหนึ่งก็อยากมีอย่างเขา ทรัพย์สินเป็นเครื่องช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต ฉะนั้นบุคคลจึงควรแสวงหาทรัพย์สินในทางที่ถูกที่ควร และรู้จักใช้ทรัพย์สินนั้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองเพื่อเป็นหลักแก่ครอบครัว

การแสวงหาทรัพย์สิน ต้องได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง ด้วยอุตสาหกรรมเพียรและด้วยสติปัญญา ทรัพย์สินนั้นจึงจะมีคุณค่ากว่าทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สุจริตสุจริต เช่น คดโกง หลอกลวง ฯลฯ เพราะนอกจากจะผิดกฎหมายแล้ว ยังทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่นอีกด้วย ทรัพย์สินมีแต่คนสาปแช่ง

การจ่ายทรัพย์สินต้องมีความพอดี พอควร คือรู้จักการประมาณรายได้กับรายจ่าย ให้พอเหมาะพอควร ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุ่ยสุร่ายจนตัวเองไม่มีเหลือหรือเก็บในอนาคต ความจำเป็นกะทันหันจะเดือดร้อน การไม่รู้จักประหยัดเป็นการทำลายอนาคตของตนเอง เพราะคนเขาจะมาสนใจ ไม่เชื่อถือ ทำนองมีเงินเขานับเป็นน้อง มีทองเขานับเป็นพี่ การประหยัดจึงเป็นการสร้างอนาคตให้สุขสบายภายหน้า การเก็บสะสมวันละเล็กละน้อย นานๆ จะมากเองเหมือนน้ำหยดลงคุ่มที่ละหยดในที่สุดมันก็เต็ม

หลักในการประหยัดควรปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดการใช้จ่ายอย่างมีระเบียบเหมาะสมกับรายได้ของคน จ่ายตามรายได้ ที่คนมีไม่ฟุ่มเฟือย ให้เหลือบ้าง ให้เลือกซื้อเลือกจ่าย เลือกซื้ออาหารที่ราคาไม่แพง มีประโยชน์แก่ร่างกาย งดสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น น้ำอัดลม ฯลฯ

2. จ่ายด้วยความรอบคอบ ซื้อแต่สิ่งที่จำเป็นต้องใช้ อย่าซื้อเพราะเอาอย่างคนอื่น อย่าซื้อเพราะเชื่อคำโฆษณา อะไรที่ควรทำได้ก็ควรทำ อย่าซื้อหรือจ้างอย่างเดียว

3. รู้จักถนอม เก็บรักษา ซ่อมแซมของใช้อย่าทิ้งขว้างให้เสียหาย ต้องรู้จัก เก็บรักษาให้เป็นระเบียบให้คงทนถาวร รู้จักซ่อมแซม รู้จักดัดแปลงจะประหยัดได้มาก

4. ต้องรู้จักหารายได้เพิ่ม เพราะถ้าพึ่งแต่ประหยัดอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องรู้จัก พึ่งตนเอง หารายได้ เช่น ว่างเรียนหรือในเวลาที่มีอยู่ เพื่อเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของตน และควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กจะได้ฝึกนิสัยจะได้ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

5. การยืมหนี้ยืมสินเป็นทุกข์ที่สุดในโลก หนี้สินทั่วไปก็มีดอกเบี้ยชำระดอกเบี้ย และผ่อนชำระเงินต้นเป็นภาระมากขึ้นได้ จริงๆก็อาจประพटीในทางที่ผิดก็ได้ ฉะนั้นจึง ไม่ควรก่อหนี้สินเป็นอันขาด

6. หลีกเลียงอบายมุขให้ได้ เพราะอบายมุขจะเป็นบ่อเกิดแห่งความฉิบหาย จึงต้องห้ามไกลอบายมุข หลักในการจ่ายทรัพย์สินต้องมีการวางแผนว่าในเดือนหนึ่งๆ เราจะต้องใช้จ่ายอะไรบ้าง เป็นจำนวนเท่าไร แล้วก็ฝึกตนเองปฏิบัติตามนั้น และมีวินัย ไม่ทำอะไรตามใจ หรือใช้จ่ายเกินตัว เราจะปฏิบัติอย่างไรถ้าบังคับความอยากไม่ได้ ต้องอดกลั้น ยับยั้งชั่งใจ หรือพิสูจน์ว่าต้องการแท้จริงหรือแค่อยากได้

การประหยัดด้านสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักใช้เครื่องใช้สิ่งของ ทั้งของตนเองและส่วนรวมให้มีประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด รักษาและซ่อมแซม สิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้ใช้งานได้อยู่เสมอ ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย เกินความจำเป็น ด้วยความเคยชินหรือความสะดวกสบายของตน ให้ความร่วมมือในการ ประหยัดไฟฟ้า และน้ำประปาของส่วนรวม ดังรายการต่อไปนี้

1. การปิดเครื่องไฟฟ้าหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาของส่วนรวมแล้ว
หลังจากเลิกใช้

2. การปิดก๊อกน้ำแล้วปิดไม่สนิทหรือขณะไม่มีน้ำ

3. การเอาชอล์คมาขว้างปาเล่น

4. การฉีกสมุดที่ใช้แล้วมาขีดเขียนหรือทดเลข

5. การเปิดวิทยุหรือโทรทัศน์โดยไม่มีผู้ดูหรือผู้ฟัง

6. การตักอาหารรับประทานไม่หมด

7. การรีดผ้าด้วยเตารีดทุก ๆ วัน

8. การไม่รู้จักรั้วซ่อมแซมเสื้อผ้าที่ขาดมาใส่

9. การวางหนังสือไว้หน้าห้องสอบโดยไม่นำกลับบ้านเมื่อสอบเสร็จ

10. การเก็บสมุดเก่ามาเย็บเล่มเพื่อใช้ประโยชน์

11. การเก็บอุปกรณ์กีฬาเมื่อเลิกเล่น

12. การซื้อเครื่องแบบชุดใหม่ในวันเปิดเทอม

13. เมื่อพบผู้อื่นขโมยหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวม

14. การทำความสะอาดหรือเก็บข้าวของเครื่องใช้ให้เรียบร้อยหลังเลิกใช้

15. การนั่งโยกโต๊ะและเก้าอี้

16. การเข้าห้องน้ำโดยไม่ราดน้ำทำความสะอาด

ฯลฯ

การรักษาทรัพย์สินสมบัติ คือการคุ้มครองเก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติ เครื่องใช้และ
ผลงานทุกอย่างที่ตนหามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมสูญไป
รู้จักเก็บไว้ในที่ปลอดภัย เวลาใช้รู้จักถนอม ป้องกันอันตรายที่จะเกิด รู้จักเก็บไว้ในที่
ปลอดภัย เวลาใช้รู้จักถนอม รู้จักสะสมทรัพย์และทำให้เกิดผลงอกเงยขึ้นมาเป็นทวีคูณ
นอกจากรู้จักรักษาทรัพย์สินสมบัติแล้ว ยังหมายถึงการรักษาหน้าที่การงาน ต้องทำ
หน้าที่การงาน โดยไม่ปล่อยปละละเลย หรือเฉยเมยไม่ได้ แม้เป็นนักเรียนก็มีหน้าที่ศึกษา
เล่าเรียน ต้องเรียนให้มีความรู้จริงๆจนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การรักษาทรัพย์สินสมบัติ
ทั้งส่วนรวม สืบเนื่องจากความขยันหมั่นเพียรประกอบอาชีพจึงเป็นผลให้มีทรัพย์สินสมบัติ
ถ้าไม่รักษาไว้ย่อมเก็บไว้ไม่ได้ มีแต่จะหมดไป เหมือนคุ่มรั้วตักน้ำใส่ไม่รู้จักเต็ม ถึงขยัน
มากขนาดไหน ถ้าไม่รู้จักเก็บรักษาแล้วก็หมดสิ้นไป ไม่มีโอกาสจะร่ำรวย ไม่มีหวังจะ
ตั้งตัวได้

การเก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติทุกอย่างตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆต้องเก็บไว้ให้มั่นคง ห่างไกลจากอันตรายต่างๆเช่นไฟไหม้ หรือโจรภัย ฯลฯ ปัจจุบันมีการนำไปฝากไว้ที่ธนาคารแล้วยังได้ดอกเบี้ยอีกด้วย มีคำสอนทางพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับความมั่นคงของชีวิตครอบครัวที่ว่า “ ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่นานไม่ได้เพราะเหตุ 4 ประการ คือ

1. ไม่แสวงหาสิ่งของที่หายแล้ว
2. ไม่บูรณะสิ่งของที่เก่าคร่ำคร่า
3. ไม่รู้จักประมาณในการใช้ทรัพย์สินสมบัติ
4. ตั้งบุคคลไว้ศีลธรรมเป็นหัวหน้าครอบครัว

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นคุณธรรม ความประหัยด

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความประหัยด		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความประหัยด		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

“สะอาดกาย เจริญวัย สะอาดใจ เจริญสุข”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข

1. สาระสำคัญ

ความสะอาดทั้งกายและใจทำให้นักเรียนดำรงชีพได้อย่างมีความสุข เป็นที่เจริญตา
ทำความสบายใจแก่ ผู้พบเห็น การฝึกฝนให้เกิดความสะอาดทั้งกายและใจเป็นการ
เตรียมการให้นักเรียนปฏิบัติตนถูกสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัวและมีความแจ่มใส
อยู่เสมอ

2. จุดประสงค์

- 2.1 นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า สะอาดกายและใจ
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนให้มีความสะอาดทั้งกายและใจ

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายของคำว่า “สะอาดกาย และสะอาดใจ”
- 3.2 การปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความสะอาดกาย
- 3.3 การปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความสะอาดใจ

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- ครูพูดคุยกับนักเรียนเรื่องความสะอาด
- นักเรียนจับคู่คุยกับเพื่อนเรื่องความสะอาด

ขั้นตอนที่ 2 สร้างศรัทธา รู้จักตนเอง เข้าใจคนอื่น

-นักเรียนนั่งนิ่ง ๆ ทบทวนตนเองเกี่ยวกับ “ความสะอาดและจิตใจที่ดีงามของ
ตนเอง”

- นักเรียนจับคู่คุยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง “ความสะอาดกายและสะอาดใจ”

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์

-สุ่มถามนักเรียน 4-5 คน ให้บอกความหมายของคำว่า “สะอาดกาย” และ
“สะอาดใจ” และให้ นักเรียนยกตัวอย่างประกอบ พร้อมทั้งให้ดูภาพสถานที่ที่สะอาดตา
และภาพคนที่มีความสุข

-ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง การทำจิตใจให้ผ่องใส สุขสงบ แล้วสอบ
นักเรียนว่านักเรียนมี จิตใจที่เป็นอย่างไรในขณะนี้ โดยให้เขียนเป็นเล่าสั้น ๆ ส่งครู

ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

-แบ่งกลุ่มอภิปรายผลว่านักเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นคน
สะอาดกายและสะอาดใจอย่างไร

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิดและ ขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

-แต่ละกลุ่มอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอความรู้และประเมินความรู้

-แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

5.1 ภาพดอกบัว

5.2 ใบความรู้เรื่องข้อปฏิบัติตนในการดูแลร่างกายให้สะอาด

5.3 ใบความรู้เรื่องข้อปฏิบัติในการทำจิตใจให้ผ่องใส สุขสงบ

5.4 แบบประเมินผลงานนักเรียนรายบุคคล

5.5 แบบประเมินผลงานกลุ่ม

6. คุณธรรมที่ได้รับ

6.1 การดูแลร่างกาย และจิตใจให้สะอาด ทำให้บุคคลมีความสุข

7. การวัดผลประเมินผล

7.1 ประเมินผลงานรายบุคคล

7.2 สังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ให้นักเรียนสำรวจความสะอาดของบ้าน โรงเรียนและสถานที่สาธารณะ
ในชุมชนแล้วสรุปส่วนที่ ดีและสิ่งที่ควรปรับปรุง

เอกสารประกอบ

สะอาดกาย สะอาดใจ

คนเราทุกคนสำคัญ	ทำพุทธรูปนั้น	ปล่อยให้อกิเลสครอบงำ
ให้ใจสกปรกถล่ม	ยึดความมืดดำ	จึงเห็นแก่ตัวทั่วไป
จึงควรทบทวนหวนใหม่	ชำระดวงใจ	ด้วยธรรมองค์พระสัมมา
ให้กายวาจาตรงคำ	ลดกิเลสทา	ยั่วย้อมมอมเมาฤทธิ์
ความโลภความโกรธหลงไหล	ขจัดออกไป	เพื่อใจสะอาดผ่องแผ้ว
ทำพุทธรูปจิตบริสุทธิ์	สังคมมนุษย์	คือสิ่งสุดปรารถนา
ใจสะอาดสว่างสงบพา	ครองชีวา	เข้าสู่สุขเกษมสันต์
นั่นคือภาวะนิพพาน	ตัดวัฏฏ์สงสาร	ไม่ต้องเกิดดับต่อไป
เพราะสะอาดกายเจริญวัย	สะอาดคำขานใจ	เจริญมิตรมิ่งไมตรี
สะอาดใจเจริญศรี	สรรพชีวี	เจริญสุขทุกชีวัน

ลานธรรมจักร

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความสะอาดกาย สะอาดใจ

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความสะอาดกาย สะอาดใจ		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความสะอาดกาย สะอาดใจ		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

“ความกตัญญู”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง ความกตัญญู

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความกตัญญู
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนตระหนักในบทบาทของตัวเองในเรื่องของความกตัญญู

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายของคำว่า “ความกตัญญู”
- 3.2 ความสำคัญของความกตัญญู
- 3.3 บทบาทและหน้าที่ของตัวเองต่อผู้มีพระคุณ

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- พูดคุยกับบทเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อผู้มีพระคุณ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์ รู้จักตนเองและเข้าใจคนอื่น

- นักเรียนนั่งเงียบ ๆ ประมาณ 1-2 นาที นึกถึงพระคุณของบิดามารดา
- เขียนบันทึกพระคุณของบิดา-มารดา
- พูดคุยกับเพื่อนประมาณ 2-3 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์และ ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน ตามความสมัครใจ
- ให้นักเรียนอ่านบทความเรื่องความกตัญญู

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิดและ ขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากการอ่านบทความเรื่องความกตัญญู
- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายและความสำคัญของความกตัญญูที่มี

ต่อผู้มีพระคุณ

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

5.1 บทความเรื่องความกตัญญู

5.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

5.3 แบบประเมินการนำเสนอผลงานกลุ่ม

6. คุณธรรมที่ได้รับ

ความกตัญญู

7. การวัดผลประเมินผล

สังเกตพฤติกรรม

เอกสารประกอบ

ความกตัญญู

ความกตัญญู คือ ความรู้คุณ หมายถึงความเป็นผู้มีใจกระจ่าง มีสติ มีปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่ตน ผู้ใดก็ตามที่ทำคุณแก่ตนแล้ว ไม่ว่าจะมากก็ตาม น้อยก็ตามแล้วก็ตามระลึกนึกถึงด้วยความซาบซึ้งไม่ลืมเลย

สิ่งที่ควรกตัญญู

สิ่งที่ควรแก้ความกตัญญูแบ่งได้เป็น 5 ประการ ได้แก่

1. กตัญญูต่อบุคคล คือ ใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากน้อยเพียงไร จะต้องกตัญญูรู้คุณท่าน ติดตามระลึกถึงเสมอด้วยความซาบซึ้งพยายามหาโอกาสตอบแทนคุณท่านให้ได้ โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ บิณฑบาต ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ พระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองที่ทรงทศพิธราชธรรม จะต้องตามระลึกนึกถึงพระคุณของท่านให้จงหนัก ให้ปฏิบัติตัวให้เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นพุทธมามกะสมชื่อ
2. กตัญญูต่อสัตว์ คือ สัตว์ที่มีคุณต่อเรา เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ที่ใช้งาน จะต้องใช้ด้วยความกรุณาปรานี ไม่เมียนตีมันจนเหลือเกิน
3. กตัญญูต่อสิ่งของ คือ ของสิ่งใดก็ตามที่มีคุณต่อเรา เช่น หนังสือ ธรรมะ หนังสือเรียน สถานศึกษา วัด ต้นไม้ ป่าไม้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ฯลฯ
4. กตัญญูต่อบุญ คือ รู้ว่าคนเราเกิดมามีอายุยืนยาว ร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้า มีทรัพย์สมบัติมาก ก็เนื่องมาจากผลของบุญ จะไปสวรรค์หรือกระทั่งไปพระนิพพานได้ก็ด้วยบุญ กล่าวได้ว่า ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยบุญ ทั้งบุญเก่าที่ได้สะสมมาดีแล้ว และบุญใหม่ที่เพียรสร้างขึ้นประกอบกัน จึงมีความรู้คุณของบุญ มีความอ่อนน้อมในตัวเอง ไม่ดูถูกบุญ ตามระลึกถึงบุญเก่าให้จิตใจชุ่มชื่น และไม่ประมาทในการสร้างบุญใหม่ให้ยิ่งขึ้นไป
5. กตัญญูต่อตนเอง คือ รู้ว่าร่างกายของเรานี้เป็นอุปกรณ์สำคัญที่เราจะได้อาศัยใช้ในการทำความดี ใช้ในการสร้างบุญกุศลนานาประการเพื่อความสุข ความเจริญก้าวหน้า แก่ตนเองต่อไป จึงทะนุถนอมดูแลร่างกายรักษาสุขภาพให้ดี ไม่ทำลายด้วยการกินเหล้าเสพสิ่งเสพติด

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความกตัญญู

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความกตัญญู		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความกตัญญู		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

“สามัคคีคือพลัง”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง สามัคคีคือพลัง

1. สาระสำคัญ

ความสามัคคีก่อให้เกิดสันติสุขในสังคม สังคมใดมีความสามัคคี สังคมนั้นจะมีความสุข แต่ ปัจจุบันนี้สังคมขาดความสามัคคีมากขึ้น เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้มนุษย์มีความเห็นแก่ตัวและหลงผิดขาดคุณธรรม นิยมวัตถุไม่รู้จักพอทำให้เกิดความแข่งแย้งชิงดีและแตกแยกความสามัคคี

2. จุดประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความสามัคคีในหมู่คณะ
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันที่เกิดความสามัคคี
- 2.3 เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

3. เนื้อหา

- 3.1 ความหมายของความสามัคคี
- 3.2 ความสำคัญของความสามัคคี
- 3.3 บทบาทหน้าที่ของตนเองในการสร้างความสามัคคี

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- เปิดเพลงชาติไทยให้นักเรียนฟังและร้องพร้อมกันทุกคน
- ครูชวนนักเรียนคุย เรื่อง “ความสามัคคี”

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์ความรู้จักตนเองและเข้าใจคนอื่น

- นักเรียนนั่งเงียบ ๆ 1-2 นาที คิดถึงประเทศไทยกับความสามัคคี
- บันทึกความคิดตนเอง
- พูดคุยกับเพื่อนประมาณ 1-2 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

-แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3-5 คน อ่านบทอ่านเรื่อง “ความสามัคคี”

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด และขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

-แต่ละกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ร่วมกันสรุปความรู้ “ความสามัคคีในสังคมปัจจุบัน”

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

-แต่ละกลุ่มนำเสนอความรู้

-ร่วมกันหาวิธีการสร้างความสามัคคีในสังคมไทย

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

5.1 บทความเรื่องความสามัคคี

5.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

6. คุณธรรมที่ได้รับ

ความสามัคคีในหมู่คณะ

7. การวัดผลประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

เอกสารประกอบ

บทความเรื่อง “ความสามัคคี”

ความสามัคคี คือ การรวมพลังกับคนอื่น เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความพร้อมเพียงกันให้สำเร็จสมประสงค์

การรวมกำลังกับคนอื่น จะเพิ่มขีดความสามารถทำงานใหญ่ได้สำเร็จ การรวมกำลัง อาจจะเป็น กำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ สุดแต่ผู้ใดจะมีกำลังอย่างใดแล้วใช้กำลังความสามารถที่มีอยู่ด้วยความพร้อมเพียง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยไม่มีการวิวาท บาดหมางกัน

ความพร้อมเพียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หมายถึง การทำหน้าที่ ใครมีหน้าที่อย่างใดก็ทำหน้าที่อย่างนั้น ไม่สับสน เกี่ยงงานรักษาหน้าที่ของตนให้ดำเนินไปด้วยดี ประเทศชาติที่มีคนพร้อมเพียงอย่างนี้ ย่อมนำไปสู่ความเจริญมั่นคง ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความสุขความเจริญ และเป็นสิ่งคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไปด้วย

ความพร้อมเพียงกันจำแนกเป็น 2 อย่าง คือ

1. การพร้อมเพียงกันทางกาย ได้แก่ การช่วยกันสนับสนุน สร้างเสริมการทำงานของหมู่คณะให้สำเร็จลุล่วงไม่รังเกียจเกี่ยงงอน แก่งแย่งชิงดีกัน หรือแตกแยก เป็นก๊กเป็นเหล่า

2. การพร้อมเพียงกันทางใจ ได้แก่ มีใจรักใคร่หวัดดีต่อกัน ไม่บาดหมางเกลียดชัง มีความคิดเห็นกลมเกลียว ช่วยกันคิดอ่านการทำงานของหมู่คณะด้วยใจซื่อตรง และหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ ไม่ทำความคิดเห็นแตกต่าง แก่งแย่งกันหรือคิดชิงดีกันด้วยอำนาจ ถือถือทิฐิมานะ

ความสามัคคี เป็นสิ่งคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ถ้าชาติใดมีความสามัคคีพร้อมเพียงกัน ชาตินั้นก็มีพลังต่อสู้เข้มแข็ง หากมีชาติอื่นมารุกรานก็สามารถรวมกำลังต่อสู้เพื่อรักษาอิสรภาพไว้ได้

การแตกความสามัคคีจะเป็นผลร้าย นำความหายนะมาสู่หมู่คณะตลอดถึงประเทศชาติ ความสามัคคีของชาติคือ บุคคลในชาติต่างทำหน้าที่ของตนเอง ถ้าต่างไม่ทำหน้าที่หรือเกี่ยงงอนกัน พนักงานต่าง ๆ ทำงานล่าช้าผลัดวันประกันพรุ่ง หรือใช้อำนาจข่มขู่ราษฎร คนก็เบียดเบียนชิงชัง ประชาชนไม่ยอมเสียภาษีเท่าที่ควร ก็จะพัฒนาประเทศชาติไม่ได้เต็มที่ ชาวไร่ชาวนาไม่ทำหน้าที่ให้ได้ผลผลิตเต็มที่ที่ย่อมทำให้เกิดการขาดแคลนและทำให้ราคาสินค้าต่าง ๆ พลอยสูงขึ้น ตำรวจไม่ทำหน้าที่ โจรผู้ร้ายชุกชุม ทหารไม่ทำ

หน้าที่ ฝึกหัดอบรมเตรียมความพร้อมไว้ป้องกันประเทศชาติ คือต่างไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน ประเทศชาติก็จะถึงความพินาศล่มจม ซึ่งเป็นผลมาจากการแตกความสามัคคีทั้งสิ้น

เหตุที่ทำให้ความสามัคคีแตกร้าว มักเป็นด้วยบุคคลคิดถึงประโยชน์ของตน ยิ่งกว่าประโยชน์ของหมู่คณะ

หลักการปลูกฝังความสามัคคีในหมู่คณะ จะต้องปลูกความรักใคร่ นับถือกัน ให้มีขึ้น ได้แก่

1. ต้องฝึกตนเป็นคนสุภาพ อ่อนน้อม และมีเมตตากรุณา
2. ประพฤติอยู่ในธรรม อันเป็นความหนักแน่น มั่นคง ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อกัน รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนต่อความยากลำบาก และรู้จักเสียสละ
3. ละเว้นอริยาศัยที่จะก่อความไม่พอใจแก่ผู้อื่น เช่น ดุคือถ้อยคำ อาฆาต พยาบาท เป็นต้น
4. ประพฤติสิ่งที่จะปลูกความสามัคคีให้เกิดขึ้นเช่นกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ถ้อยคำไพเราะ ประพฤติแต่สิ่งอันเกิดประโยชน์แก่กันวางตนเสมอต้นเสมอปลาย
5. แต่ละคนพยายามปฏิบัติตนให้เป็นผู้สมควรแก่ความรักใคร่ นับถือ โดยตั้งอยู่ในศีลธรรมมีความซื่อสัตย์

ที่มา : กองทัพบกที่ 2

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความสามัคคี

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความสามัคคี		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความสามัคคี		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

“มารยาทไทย”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง มารยาทสังคม

1. สาระสำคัญ

การรู้จักวางตัวอย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในสังคมจะทำให้สังคมนั้นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ

2. จุดประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนรู้จักธรรมชาติและแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

3. เนื้อหา

- 3.1 มารยาทในสังคม
- 3.2 การรู้จักวางตัวในสังคม

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- นักเรียนชมวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับการวางตัว การพูดจา
- ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ชมว่าให้ข้อคิดอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์หา รู้จักตนเอง เข้าใจคนอื่น

- นักเรียนนั่งเงียบ ๆ 1-2 นาที คิดถึงตนเองเกี่ยวกับความเป็นผู้มีมารยาทใน

สังคม

- บันทึกความเป็นผู้มีมารยาทดีของตนเองและมารยาทที่ควรปรับปรุง
- นั่งคุยกับเพื่อน 1-2 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์

- อ่านบทอ่านเรื่องมารยาทในสังคมไทย
- ครูให้นักเรียนฝึกมารยาทตามบทอ่าน

ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ขั้นตอนี่ 5 สะท้อนคิด

- นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 3-5 คน
- อภิปรายถึง “การเป็นคนไทยที่มีมารยาท”

ขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้ และขั้นตอนที่ 7 นำเสนอประเมินความรู้

-แต่ละกลุ่มนำเสนอความรู้

-ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปว่าการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะต้องปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างไร

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

- 5.1 วิดีทัศน์ เรื่อง การวางตัวในสังคม
- 5.2 ใบความรู้เรื่องมารยาทไทย
- 5.3 ใบงานข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง
- 5.4 แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

6. คุณธรรมที่ได้รับ

ความสุภาพเรียบร้อย มีมารยาทในสังคม รู้จักการวางตนอย่างเหมาะสม

7. การวัดประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

เอกสารประกอบ

แนวคิดเกี่ยวกับมารยาทไทยความหมายของมารยาท

มารยาท เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย วาจา ที่สะท้อนออกมาจากจิตใจ เป็นข้อปฏิบัติของบุคคลที่แสดงต่อผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จึงมีผู้ให้ความหมายของมารยาทไว้ดังนี้ท่านผู้หญิงคุณัญญา มาลากุล (2514 : 1) ได้ให้ความหมายมารยาทไว้ว่า “มารยาท คือ กิริยา วาจา ที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อย อันประกอบด้วยการเสียสละ ความพอใจส่วนตัว เพื่อทำความพอใจให้ ผู้อื่น” ชาติไทยได้ชื่อว่าเป็นชาติที่มีมารยาทงดงามที่สุดในโลก (พิน คอกบัว 2542 : 83) ทั้งนี้เพราะบรรพบุรุษของไทยได้วางแบบอย่างมารยาทไว้เหมาะสม แบบอย่างมารยาทของชาติไทยเป็นหลักการ ที่ไม่ล้าสมัย จึงปฏิบัติได้ทุกโอกาส ทุกสมัย และทุกสถานที่ นำไปปฏิบัติในสังคมของชาติอื่นได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมแล้ว เจริญวงศ์ (2524 : 1) กล่าวถึงคำว่า “มารยาท” หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออกอันเป็นการเสียสละเพื่อทำความพอใจให้แก่คนอื่น เช่น เสียสละที่นั่งในรถหรือในเรือให้แก่เด็กหรือคนชรา เมื่อผู้ใหญ่เดินมาก็หลีกเลี่ยงให้ทางเดินแก่ผู้ใหญ่ ช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ หรือคนทุพพลภาพที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เป็นต้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2531 : 215) ให้ความหมายของ คำว่า “มารยาท” ไว้ เช่น ในความหมายของคำว่า “จรรยา” คือ ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาแพทย์ จรรยาครู นิยมใช้ในทางดีเช่น ถ้าไม่มีจรรยา หมายความว่า ไม่มีความประพฤติที่ดี ส่วนคำว่า “กิริยา” (กรี-ยา) คือ คำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนามสมชาย ใจดีและยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2531 : 7)

กล่าวถึงมารยาทว่า มารยาทเป็นส่วนหนึ่งของสหธรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่ใช้ในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นคุณธรรมที่ควรปฏิบัติสุทธิ ภิบาลแทน (2539 : คำนิยาม) กล่าวว่า มารยาทเป็นองค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรมชาติไทย มีเอกลักษณ์ประจำชาติและมีองค์ประกอบหลายอย่างที่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นคนไทยเป็นชาติไทย เช่น ภาษา พิธีกรรมบางอย่างและการแต่งกาย เป็นต้น คนไทยมีมารยาทซึ่งสั่งสมมาหลายสมัย สมควรถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมต่อไป พัวอนุรักษ์ราชมณเฑียร (2530 : 1) ได้กล่าวถึง มารยาทไทยว่า ความมีมารยาทหมายถึงการมีกิริยา วาจา ใจ สุภาพเรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายชนิดทั้งมารยาทในอิริยาบถต่างๆ การยืน เดิน นั่ง การแสดงความเคารพ ฯลฯ ล้วนแต่เหมาะสมและอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัย

กิริยามารยาทของไทยในแต่ละท่า แต่ละแบบล้วนไม่ขัดกับการใช้วิถีประเพณีประกอบท่าทาง
 จึงเป็น ท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กุลบุตรกุลธิดาไม่ว่า
 ชาติใด ถ้า ได้รับการศึกษาและอบรมมาดีแล้วทั้งกาย วาจา ใจย่อมได้ชื่อว่าเป็นสุภาพชน
 สุภาพชนจะ รู้จักเหนียวรั้งใจตนเอง มีความละเอียดใจตนเอง ไม่ยอมประพฤติกิริยาที่ไม่
 เหมาะสม และสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอพอ โปษะกฤษณะ (2530
 : 2) ได้กล่าวถึงมารยาทไว้ว่า มารยาท หมายถึง ความประพฤติเรียบร้อย ซึ่งมุ่งไปถึง
 กิริยาท่าทางแต่ความจริงมีความหมายกว้างออกไปถึงการแสดงออก ทุกอย่างของมนุษย์เรา
 เช่น กิริยาท่าทาง สีหน้า คำพูด การแต่งกายสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 (2539 : 1) กล่าวว่า มารยาทหรือมรรยาทมิที่ใช้ในภาษาไทยได้ทั้ง 2 คำ หมายถึง กิริยาอาการ
 ที่ควรประพฤติปฏิบัติอย่างมีขอบเขตหรือ มีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสม แก่กาลเทศะ
 และสังคม ได้แก่ การยืน เดิน นั่ง นอน การแสดงความเคารพ การรับ ของและการส่งของ
 ส่วนมารยาทไทยเป็นการเจาะจงชี้แจงให้ทราบถึงขอบเขต หรือระเบียบ แบบแผนแห่ง
 การประพฤติปฏิบัติแบบไทยที่ บรรพบุรุษ ได้พิจารณากำหนดขึ้นและดัดแปลง
 แก้ไขให้สืบทอดกันมาทิพวรรณ หอมพูล (2538 : 4) กล่าวถึงมารยาท หมายถึง กิริยาและ
 วาจาสุภาพ เรียบร้อย เพราะกิริยาและวาจานอกจากจะเป็นการแสดงออก ของนิสัยใจคอ
 แล้ว ยังแสดงถึงการมีวัฒนธรรมนั้นด้วย เช่น - ความสุภาพในกิริยา คือ การวางตัวดี
 หมายถึง การทำงานให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ และบุคคลที่เราสมาคมด้วย พร้อมทั้ง
 กิริยา ท่าทางที่ละมุนละม่อมอ่อน โยนให้เหมาะสมกับบุคคล เช่น เมื่อพบผู้ใหญ่ ก็ทำความ
 เคารพ - ความสุภาพในวาจา คือ พูดด้วยวาจาอ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย และพูดแต่สิ่ง
 ที่น่าฟังเท่านั้น และรู้จักใช้คำพูดให้เหมาะสมแก่กาลเทศะทิพวรรณ หอมพูล (2538 : 15)
 ยังได้กล่าวถึงมารยาทไทย คือ การแสดงอิริยาบถต่างๆที่มีความสุภาพ อ่อนน้อม ละเมียด
 ละไม ทั้งกิริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย รวมทั้งการแต่งกายที่มีระเบียบ เหมาะสมกับกาลเทศะ
 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกถึงความเป็น เอกลักษณ์ไทยสมจินตนา ภักดิ์ศรีวงศ์ (2538 :
 27) กล่าวว่า มารยาทไทย หมายถึง กิริยาวาจาที่คนไทยเห็นว่าเรียบร้อย ถูกลักษณะนิสัยของ
 คนไทยที่เป็นคนอ่อนโยน มีความสงบเสงี่ยมทั้งกายวาจา เป็นการควบคุมกายวาจา ให้อยู่ใน
 กรอบที่สังคมยอมรับและต้องการ ดังคำกล่าวของชาวไทยแต่โบราณที่ว่า “สำเนียงส่อ
 ภาษา กิริยาส่อสกุล” ซึ่งเป็นสิ่งที่บอกความหมายของมารยาทได้เป็นอย่างดีสมทรง
 ปุณณฤทธิ (2539 : 10-11) คำว่า มารยาท มาจากภาษาสันสกฤตว่า “มารยาท” ภาษาบาลีว่า
 “มรียาท” ซึ่งหมายถึง คันหา โดยมีความหมายตามรากศัพท์เดิมว่า... นาดีต้องมีคัน
 ถือแวนดินที่ยกสูงขึ้นสามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ หรือระบายน้ำออกไปได้ตามความต้องการ

การันต์ใด กิริยาอาการของคนเราก็นั้น ถ้ามีขอบเขตหรือระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม แก่กาลเทศะและสังคมแล้ว ย่อมแสดงว่าผู้นั้นเป็นผู้มีมารยาท หรือวัฒนธรรมอันดีงาม ส่วนมารยาทไทยเป็นการเจาะจงชี้แจงให้ทราบถึง ขอบเขตหรือระเบียบแบบแผนแห่งการ ประพฤติปฏิบัติแบบไทยที่บรรพบุรุษของเราได้พิจารณากำหนดขึ้นให้เหมาะสมแก่ กาลเทศะและสังคม เป็นความงดงาม ความอ่อนโยนละมุนละไม เป็นเอกลักษณ์ของ คนไทยที่ควรรักษาไว้ตลอดไปจากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า มารยาทเป็นระเบียบ แบบแผนการประพฤติดังงามอันแสดงถึงพฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อย ละมุนละไม ทั้งทางกาย วาจาโดยมีใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสม เป็น องค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สมควรจะถ่ายทอด สืบต่อไป มารยาทไทยเป็นกิริยามารยาทที่คนไทยได้สร้างสรรค์ให้เหมาะกับลักษณะนิสัย ของคนไทยและสภาพแวดล้อมของประเทศไทย ดังนั้น กิริยามารยาทในแต่ละท่า แต่ละแบบ ต่างๆ งดงามและถูกต้องตามหลักของกายวิภาคและมีความทันสมัยอยู่ตลอดกาล

มารยาทในสังคม

มารยาท คือ การแสดงออกที่มีแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติโดยได้รับการอบรมให้คงตามความนิยมแห่งสังคมมารยาท ไม่ได้ติดตัวมาแต่เกิด แต่ได้มาจากสิ่งแวดล้อม มีการศึกษา อบรมเป็นสำคัญ คุณริยา ฟังวาจาของคนแล้ว พอคาดได้ว่าผู้นั้นได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างไรพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของมารยาท คือ ความสุภาพและสำรวม คนสุภาพจะเป็นคนที่มีจิตใจสูงเชื่อมั่นในตัวเอง เพราะคนที่มีอะไรในตัวเองแล้วจึงจะสุภาพอ่อนน้อมได้ ความสุภาพอ่อนน้อมมิได้เกิดจากความเกรงกลัวแต่ถือว่าเป็นความกล้า ส่วนความสำรวม คือ การเป็นคนมีสติ ไม่พูดไม่ทำอะไรที่เกินควร รู้จักการปฏิบัติที่พอเหมาะพองาม คิดดีแล้วจึงทำ คาดแล้วว่าการกระทำจะเป็นผลดีแก่ทุกฝ่าย มิใช่เฉพาะตัวคนเดียว มารยาทแสดงออกมาที่กิริยาท่าทางและการพูดจาอาศัยการบอกอย่างเดี๋ยวนั้นไม่ได้ ต้องฝึกเองจนเกิดขึ้นเป็นอัตโนมัติ คนดีมารยาทดีเท่ากันแต่อาจไม่เหมือนกัน เพราะคนมีบุคลิกภาพต่างกัน การแสดงออกย่อมต่างกันด้วย มีตัวร่วมคือ แสดงออกมาแล้วเป็นผลดีแก่ตัว เพราะทำให้ผู้อื่นพอใจด้วยรู้สึกว่าได้รับเกียรติเมื่อให้เกียรติแก่ผู้อื่น ตนเองก็จะเป็นผู้มีเกียรติด้วย สังคมใดมีคนแสดงมารยาทดีต่อกัน สังคมนั้นเป็นสังคมของผู้มีเกียรติ

มารยาทในการแต่งกาย การแต่งกายแสดงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม แล้วยังแสดงถึงอุปนิสัยใจคอ จิตใจ รสนิยม ตลอดจนการศึกษาและฐานะของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดี การแต่งกายของผู้ที่อยู่ในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น และมีหลักสำคัญที่ควรปฏิบัติ 2 ดังนี้

1. ความสะอาด ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยเริ่มต้นด้วยเครื่องแต่งกาย ได้แก่ เสื้อผ้า ถุงเท้า รองเท้า เครื่องประดับ กระเป๋าคือ ต้องสะอาดหมด ใช้เครื่องสำอางค์แต่พอควร และร่างกาย ก็ต้องสะอาดทุกส่วนตั้งแต่ ผม ปาก ฟัน หน้าตา มือ แขน ลำตัว ขาและเท้าตลอดจนถึงเล็บ รวมไปถึงกลิ่นตัวที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ต้องอาบน้ำฟอกสบู่ให้หมดกลิ่นตัว ถ้าทำได้ทุกส่วน ก็ถือว่าสะอาด

2. ความสุภาพเรียบร้อย คือ เครื่องแต่งกายนั้นต้องอยู่ในลักษณะสุภาพเรียบร้อย ไม่รุ่มร่ามหรือรัดตัวจนเกินไป ไม่ใช่สีฉูดฉาด ควรแต่งให้เข้ากับสังคมนั้น ความสุภาพเรียบร้อยนั้นรวมไปถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องประดับและการแต่งหน้าแต่งผมด้วย

3. ความถูกต้องกาลเทศะ การแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ เป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้มีมารยาทย่อมต้องเอาใจใส่ เพราะการแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ หมายถึง การเลือกแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมกับเวลา ยุคสมัยนิยมและสถานที่

ข้อควรปฏิบัติในการแต่งกาย

1. ให้เหมาะสมกับลักษณะงานที่จะไป เช่น งานมงคลก็ควรใส่สีสดใส งานอวมงคล ถ้าเป็นงานศพก็ควรใส่สีดำ เป็นต้น
2. ให้เหมาะสมกับความสำคัญของงาน เช่น งานระหว่างเพื่อนฝูง งานรัฐพิธี ถ้าเป็นงานศพ ก็ต้องถือว่าเป็นงานศพทั่วไปหรืองานศพพระราชพิธี
3. ให้เหมาะสมกับเวลา เช่น เป็นงานราตรีสโมสรหรืองานกลางคืนธรรมดา
4. ให้เหมาะสมกับฐานะและหน้าที่ เช่น เป็นครู เป็นนักร้อง เป็นหัวหน้า เป็นคนรับใช้
5. ให้เหมาะสมกับวัย เช่น เป็นคนมีอายุก็ไม่ควรแต่งเป็นวัยรุ่นเกินไปเป็นเด็กก็ไม่ควรแต่งให้เป็นผู้ใหญ่เกินไป
6. ให้เหมาะสมกับยุคและสมัยนิยม ไม่น่าสมัยเกินไปหรือล้าสมัยเกินไป
7. พึงแต่งกายให้สมเกียรติกับงานที่ได้รับเชิญ

มารยาทในการยีน

1. การยีนตามลำพังการยีนตามลำพังจะยีนแบบใด ก็ได้แต่ควรจะอยู่ในลักษณะสุภาพสบายโดยมีส้นเท้าชิด ปลายเท้าแยกเล็กน้อยหรืออยู่ในท่าพัก ปกป้องแขน แขนลำตัว ไม่หันหน้าหรือแกว่งแขนไปมา จะยีนเอียงได้บ้างแต่ควรอยู่ในท่าที่สง่า
2. การยีนเฉพาะหน้าผู้ใหญ่อยู่อยีนต่อหน้าผู้ใหญ่อ ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรยีนตรงหน้าผู้ใหญ่อ ควรยีนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ทำได้ 2 วิธี คือ
 - 2.1 ยีนตรง ขาชิด ส้นเท้าชิด ปลายเท้าห่างกันเล็กน้อย มือสองข้างแนบลำตัวหรือประสานกันไว้เบื้องหน้าได้เข้มขัดลงไป ท่าทางสำรวม
 - 2.2 ยีนตรงค้อมส่วนบนตั้งแต่เอวขึ้นไปเล็กน้อย มือประสานไว้ข้างหน้าท่าทางสำรวมการประสานมือ ทำได้ 2 วิธี คือ คว่ำมือซ้อนกัน จะเป็นมือไหนทับมือไหนก็ได้หรือหงายมือทั้งสอง สอดนิ้วเข้าระหว่างร่องนิ้วของแต่ละมือ การยีนเฉพาะหน้าผู้ใหญ่อจะใช้จนถึงการยีนเฉพาะหน้าที่ประทับ การค้อมตัวจะมากน้อย ย่อมสุดแล้วแต่ผู้ใหญ่อ ถ้ามีอาวุโสหรือเป็นที่เคารพสูง ก็ค้อมตัวมาก

มารยาทสังคม

ไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม เช่นเดียวกับสังคมของประเทศต่างๆ การมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ได้ต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและศีลธรรมอันดีงามของการอยู่ร่วมกันในสังคม สำหรับมารยาทเป็นประเพณีที่งดงามซึ่งทุกคนควรแสดงอิริยาบถที่ถูกต้องและสุภาพเรียบร้อยรวมทั้งการแต่งกายให้เหมาะสมตามโอกาสอันควร แม้ในปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคม ยุคโลกาภิวัตน์เพราะได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตกมากมาย ดังนั้นการเรียนรู้เพื่อผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรม ตะวันตกจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องปรับตัวให้อยู่ในสังคมยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

คำว่ามารยาท หมายถึง กิริยาวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ ส่วนคำว่ามารยาททางสังคมจะหมายถึง กรอบหรือระเบียบแบบแผนที่ควรประพฤติหรือ ควรละเว้น ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้อื่น รวมทั้งชุมชนหรือคนหมู่มาก โดยเหตุที่มนุษย์เราไม่สามารถอยู่ลำพังคนเดียวในโลกได้ ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่มากก็น้อย ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีกฎกติกากำหนดแบบแผนในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งทุกชาติทุกประเทศต่างก็มีแบบอย่างทางวัฒนธรรมที่เรียกกันว่า มารยาททางสังคมนี้ทั้งสิ้น เพียงแต่รายละเอียดอาจแตกต่างกันบ้าง อย่างไรก็ตามด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีปัจจุบัน อาจทำให้คนสมัยนี้หันไปพึ่งพาเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ และมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นน้อยลง อันเป็นเหตุให้ละเลยหรือเพิกเฉยต่อมารยาทที่พึงมีต่อกัน แต่สิ่งเหล่านี้ ก็ยังจำเป็นต้องการอยู่ร่วมกันในทุกสังคม

สำหรับมารยาททางสังคมที่นักศึกษาควรรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักสากล มีดังต่อไปนี้

การแต่งกายที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลและเทศะ

การแต่งกายแสดงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยใจคอ จิตใจ รสนิยม ตลอดจนการศึกษาและฐานะของแต่ละบุคคลได้เป็นอย่างดี การแต่งกายจึงเป็นมารยาททางสังคมที่คนส่วนมากยึดถือและปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ สำหรับการแต่งกายที่ถูกต้องมีหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. ความสะอาด เริ่มต้นจากการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายให้ทั่วทุกส่วน นับตั้งแต่ ผม ปาก ฟัน หน้าตา มือ แขน ลำตัว ขา และเท้า เล็บมือ เล็บเท้า เป็นต้น สิ่งที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษคือกลิ่นตัว บางคนอาจใช้ใช้น้ำหอมฉีดประพรมทั่วร่างกาย ซึ่งไม่ถูกต้องเพราะเหงื่อที่หมักหมมเก่ากับใหม่จะทำให้เกิดกลิ่นที่ทำให้คนที่สนทนาติดต่อด้วยรังเกียจเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้เครื่องแต่งกายได้แก่เสื้อผ้า ถุงเท้า รองเท้า เครื่องประดับ กระเป๋าก็ต้องสะอาดหมดจด

2. ความสุภาพเรียบร้อย หมายถึงเครื่องแต่งกายต้องอยู่ในลักษณะสุภาพ เรียบร้อยตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า เช่น เสื้อผ้าไม่รุ่มร่ามหรือรัดตัวแนบเนื้อ ไม่ใช่สีฉูดฉาด แบบเสื้อนำสมัยล้าหน้าความนิยมหรือล้าสมัยมากเกินไป เสื้อผ้าสำหรับการใส่ไปทำงาน ต้องเป็นชุดเรียบๆซึ่งจะช่วยเสริมบุคลิกภาพได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเครื่องประดับ กระเป๋าก็ต้องสอดคล้องกับชุดที่สวมใส่ ถุงน่อง รองเท้า ต้องสะอาด

3. ความถูกต้องตามกาลเทศะ การแต่งกายให้ถูกต้อง คือ การเลือกแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมกับเวลา สมัยนิยม วัยของผู้สวมใส่ ลักษณะงาน ส่วนการแต่งกายให้ถูกต้อง หมายถึงการแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานที่ที่ต้องไปงาน เช่น การแต่งกายไปเรียนในมหาวิทยาลัย นักศึกษาชายและหญิงต้องแต่งเครื่องแบบของมหาวิทยาลัย ในกรณีการแต่งกายไปทำงาน ควรแต่งกายให้สุภาพ ชายสวมกางเกง สากลสีเข้ม สีเทาเป็นส่วนใหญ่ เสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาว มักเป็นสีขาวหรือสีพื้นจางๆ อาจผูกหรือไม่ผูกเนกไทก็ได้ หรืออาจสวมชุดพระราชทานสีต่างๆให้เหมาะกับฐานะ วัยหรืออาชีพของตน นอกจากนี้ชายยังมีชุดทำงานที่เรียกว่าชุด ชาฟารี สำหรับหญิงที่ไปทำงานแต่งกายตามแบบสากลนิยม กล่าวคือ เป็นชุดกระโปรงเสื้อติดกัน เสื้อกระโปรงแยกกัน รูปแบบและรูปทรงเรียบๆ แต่ดูดี สีสันทันและลวดลายของผ้ามักจะ เป็นสีเรียบๆ มองดูสุภาพเรียบร้อย เสริมสร้างบุคลิกให้ดูน่าเชื่อถือ ในกรณีการแต่งกายในงานพิธีการต่างๆต้องศึกษารายละเอียดของหมายกำหนดการของงานพิธีการนั้นๆเพื่อจะได้แต่งกายได้ถูกต้องตามลักษณะของงาน ส่วนงานราตรีสโมสร ชายแต่งกายชุดแบบลิคไท ตามหมายกำหนดการ หญิงใช้แต่งสากลนิยม กรณีไปงานพระราชพิธีหรือรัฐพิธีให้แต่งเครื่องแบบเต็มยศหรือเครื่องยศตามหมายกำหนดการนั้นๆ อย่างไรก็ตามไม่ว่าท่าน จะประกอบอาชีพประเภทใด การแต่งกายที่ถูกต้องมีส่วนช่วยเสริมให้บุคลิกภาพของท่านมองดูดี และน่าเชื่อถือเสมอ

มารยาทในการรับประทานอาหารแบบสากล

ในยุคโลกาภิวัตน์การเข้าสังคม หรือไปงานเลี้ยงอาหารในโอกาสต่าง ๆ เป็นสิ่งที่จะหลีกเลี่ยงเสียมิได้ เมื่อต้องเป็นแขกรับเชิญ ไปนั่งโต๊ะรับประทานอาหารแบบพิธีการ จึงต้องศึกษาธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องมารยาทการนั่งโต๊ะรับประทานอาหารแบบพิธีการ

เมื่อได้รับบัตรเชิญและไม่สามารถไปร่วมงานได้ โดยมารยาทแล้ว ควรแจ้งให้เจ้าภาพทราบ และควรแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับงานเลี้ยงนั้นๆ เมื่อเดินทางไปถึงงานแล้วควรพบ กับเจ้าภาพก่อนถ้าเจ้าภาพพูดคุยกับผู้อื่นควรหาโอกาสพบในเวลาต่อมา

ในการนั่งโต๊ะรับประทานอาหารแล้วควรหยิบผ้าเช็ดปากที่อยู่ด้านซ้ายหรือตรงกลางมาคลี่ผาดบน หน้าตักโดยรอบปฏิบัติหลังเจ้าภาพ ปกติผ้าเช็ดปากจะวางด้านซ้ายในงานไม่เป็นทางการและจะวางตรงกลางสำหรับงานเป็นทางการ ในสังคมตะวันตก มักจะมีการกล่าวขอบคุณพระเจ้าก่อนรับประทานอาหาร การคลี่ผ้าเช็ดปากจึงควรรอจังหวะโดยดูเจ้าภาพเป็นหลัก หลังจากกล่าวขอบคุณพระเจ้าแล้ว ควรคลี่ผ้าเช็ดปากโดยให้อยู่ในสภาพพับครึ่งและวางขวางบนตัก จะไม่ใช่เหน็บกับเอวหรือคอเสื้อ ลำดับการเสิร์ฟอาหารโดยทั่วไป จะเป็นตามขั้นตอน คือ ขนมปังและเนย ชุป สลัด อาหารจานหลัก ของหวาน ชา/กาแฟ ไม่ควรเริ่มรับประทานอาหารก่อนแขกผู้ใหญ่หรือเจ้าภาพ ใช้เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารเฉพาะที่จัดไว้ให้เฉพาะคน ใช้ช้อนกลางตักอาหารจานกลาง ห้ามใช้ช้อนของตนตักจากจานกลาง ถ้าต้องการสิ่งที่ไกลตัว อย่าโน้มหรือเอื้อมมือไปหยิบข้ามเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารของผู้อื่น หรืออย่าข้ามหน้าคนอื่นไป หากจำเป็นต้องขอให้บริการหยิบให้ การหยิบเครื่องใช้ ในการรับประทานอาหารให้หยิบจากด้านนอกเข้ามาก่อนเสมอ โดยจับส้อมมือซ้าย และมีมือขวา ถ้าไม่มีมีด ใช้ส้อมอย่างเดียวให้ถือส้อมด้วยมือขวา จานขนมปังจะอยู่ทางซ้ายให้ใช้มือซ้ายช่วยรับประทานทีละคำ อย่าบีบไว้หลายชิ้นและอย่าใช้มีดหันขนมปัง อย่าทานเนยหรือแยมบนขนมปัง ทั้งแผ่นหรือทั้งก้อนแล้วกัดกิน การกินชุปให้หงายช้อนตักออกจากตัวและรับประทานจากข้างช้อน อย่ากินปลายช้อน อย่าซดเสียงดัง ถ้าจะตะแคงถ้วยให้ตะแคงหงายออกจากตัว อาหารเนื้อสัตว์ให้ตัดแต่พอคำและกินโดยใช้ส้อมช่วย น้ำดื่มให้วางทางขวามือเสมอก่อนถูกจากแก้วให้ทาบผ้าเช็ดปากวางไว้บนโต๊ะ หลังการรับประทานอาหารเสร็จสิ้น ถ้าเป็นภัตตาคารให้วางผ้าเช็ดปากบนโต๊ะโดยไม่ต้องพับ ถ้าเป็น บ้านเจ้าภาพให้พับสี่และวางบนโต๊ะ ซึ่งถือว่าสิ้นสุดการรับประทานอาหารด้วย อย่างไรก็ตามห้ามม้วนผ้าเช็ด ปากเป็นก้อนหรือขยำไว้บนโต๊ะ

อุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร

อุปกรณ์ในการรับประทานอาหารตะวันตก จะใช้ ส้อมและมีด เป็นหลัก ซึ่งมักจะเรียกว่าเครื่องเงิน (Silverware หรือ Flatware) เพราะเดิมจะทำจากเงิน sterling เครื่องเงินหรือช้อนส้อมมีด จะจัดวางตามลำดับการใช้งาน คือ ตามรายการอาหารที่จะเสิร์ฟ ถ้าอาหารมีหลายรายการ เครื่องเงินย่อมมีมากจนอาจมองดูแล้วน่าสับสน แต่โดยหลักการแล้วจะมีมีด ไม่เกิน 3 เล่ม และส้อมไม่เกิน 3 คัน ไม่ว่าจะเป็นงานเป็นทางการระดับใดก็ตาม ซึ่งถ้าจำเป็นต้องใช้มากกว่านั้น บริกรจะนำมาเพิ่มเติมตามความจำเป็นพร้อมกับ อาหาร นั้นๆ

1. เลือกใช้จากด้านนอกสุดของจานเข้าหาด้านใน (ทั้งซ้ายและขวา) นั่นคือสิ่งแรก ที่ท่านต้องใช้คือ ช้อนคันนอกสุดจากด้านขวา หรือส้อมคันนอกสุดจากด้านซ้ายร่วมกับ มีดเล่มนอกสุดจากด้านขวา

2. มีดและช้อน จะอยู่ด้านขวาของจาน และส้อมอยู่ด้านซ้าย ช้อนส้อมสำหรับ ของหวานจะวาง ถัดไปทางด้านบนของจาน ซึ่งจะ ใช้เป็นอันดับท้ายสุด หากสงสัยถึงความเหมาะสม ในการใช้เครื่องเงินขอให้ประวิงเวลาและดูจากเจ้าภาพเป็นหลัก

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จให้วางผ้าเช็ดมือไว้บนโต๊ะด้านซ้าย วางมีด ช้อน ส้อมเรียง ขนานในจานโดยหันด้ามเข้าหาตัว ถ้าหันปลายด้ามไปคนละทาง พนักงานเสิร์ฟจะเข้าใจ ว่าเรายังไม่อิ่ม ก่อนออกจากงานถ้าไม่พบเจ้าภาพก็ควรกล่าวขอบคุณผู้แทนเจ้าภาพ

ส่วนการรับประทานอาหารโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกบ้าน ไม่ควรล้วงและ แกะเกาในโต๊ะอาหาร หากจะใช้ไม้จิ้มฟัน ควรใช้มือป้องไว้ ควรใช้ช้อนกลางตักอาหาร จากจานรวม และแบ่งอาหารใส่จานของตนพอประมาณ ไม่มากจนรับประทานไม่หมด ถ้าไอหรือจาม ควรใช้มือหรือผ้าป้องปาก หากต้องคายอาหารก็ควรใช้มือป้องปาก และใช้ กระดาษเช็ดปากรองรับ แล้วพับให้มิดชิด และไม่ควรเกี้ยวอาหารเสียงดัง และไม่ควร สูบบุหรี่จนรบกวนผู้อื่น

มารยาทตามอิริยาบถ

1. การแสดงความเคารพ การแสดงความเคารพแบบไทยมีหลาย ลักษณะ เช่น การประนมมือ การไหว้ การกราบ การคำนับ การถวายความเคารพ การถวายบังคม เป็นต้น การที่จะ แสดงความเคารพในลักษณะใดนั้น ต้องพิจารณาผู้ที่ จะรับความเคารพด้วยว่า อยู่ในฐานะเช่นใด หรือในโอกาสใด แล้วจึงแสดงความเคารพให้ถูกต้องและ เหมาะสมการ แสดงความเคารพแบ่งได้ดังนี้ คือ

1.1 การไหว้การไหว้เป็นการแสดงความเคารพโดยการประนม มือให้นิ้วชี้ดก้นยกขึ้นไหว้ การไหว้แบบไทยแบ่งออกเป็น 3 แบบ ตามระดับของบุคคล ดังนี้

1.1.1 การไหว้พระ ในกรณีที่ไม่สามารถกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้ โดยประนมมือให้ปลาย นิ้วชี้จรดส่วนบนของหน้าผาก (ดังภาพ)

ชาย ยืน แล้วค้อมตัวลงให้ต่ำพร้อมกับยกมือขึ้น ไหว้
หญิง ยืนแล้วย่อเข่าลงให้ต่ำโดย ถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งตามถนัด พร้อมยกมือ ขึ้นไหว้

1.1.2 การไหว้ผู้มีพระ คุณและผู้อาวุโส ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ครู อาจารย์ และผู้ที่เคารพนับถือ โดยประนมมือให้ปลายนิ้วชี้จรดระหว่าง คิ้ว (ดังภาพ)

ชาย ยืนแล้วค้อมตัวลงน้อยกว่าระดับ การไหว้พระ พร้อมกับยกมือขึ้นไหว้
หญิง ยืนแล้วย่อเข่าลงน้อยกว่าระดับการไหว้พระ
โดยถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งพร้อมกับยกมือ ขึ้นไหว้

1.1.3 การไหว้บุคคลทั่ว ๆ ไปที่เคารพนับถือหรือผู้อาวุโส รวมทั้งผู้ที่เสมอกัน โดยประนมมือยกขึ้นให้ปลายนิ้วจรดปลายจมูก (ดังภาพ)

ชาย ยืนแล้วค้อมตัวลง น้อยกว่าระดับการไหว้ผู้มีพระคุณ พร้อมกับ ยกมือขึ้นไหว้
หญิง ยืนแล้วย่อเข่าลง น้อยกว่าระดับการไหว้ผู้มีพระคุณ โดยถอย
เท้าข้างใดข้างหนึ่งเล็กน้อย พร้อมกับยกมือ ขึ้นไหว้ (ดังภาพ)

ในการไหว้ผู้เสมอกันทั้งชาย และหญิงให้ยกมือขึ้นไหว้พร้อมกัน
การไหว้ตามมารยาทไทยต้อง ปฏิบัติให้เรียบร้อยนุ่มนวลด้วยความสำรวมจึงจะดูงดงาม

2. การเดินผ่านผู้ใหญ่

ในขณะที่เดินผ่านผู้ใหญ่ไม่ควรเดินลงส้น หรือเดินลากเท้า มีเสียงดัง
และต้องเดินผ่านในระยะห่างพอสมควร

2.1 ขณะผู้ใหญ่ยืน ทั้งชาย และหญิงให้เดินผ่านในลักษณะสำรวม
ปล่อยมือไว้ข้างตัวและค้อมตัวเมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่(ดังภาพ)

2.2 ขณะผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ ทั้งชายและหญิงให้เดินผ่านในลักษณะสำรวจมือนิ้วข้างลำตัว ค้อมตัวพร้อมกับย่อเข่า เมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ยู่แต่ถ้าเป็นในบ้านอาจจะใช้วิธีเดินเข่าก็ได้

2.3 ขณะผู้ใหญ่นั่งหรือนอนกับพื้น ทั้งชายและหญิงให้เดินผ่าน ในลักษณะสำรวจเมื่อถึงที่ผู้ใหญ่นั่งอยู่ให้ทรุดตัวลงเดินเข่า เมื่อผ่านผู้ใหญ่ไปแล้วค่อยลุกขึ้นเดิน (ดังภาพ)

3. การนั่งเก้าอี้

3.1 การนั่งเก้าอี้โดยทั่วไป คือ นั่งตามสบายถ้าเป็นเก้าอี้ที่มีเท้าแขนจะเอาแขนวางพาดก็ได้แต่ ไม่ควรนั่งโยกเก้าอี้ ใช้ในกรณีสนทนากับเพื่อนหรือนั่งในที่ต่างๆ ที่ไม่เป็นพิธีการ

3.2. การนั่งเก้าอี้ต่อหน้าผู้ใหญ่ เป็นการนั่งโดยสำรวจกิริยาและสายตาตามสมควร ไม่ ก้มหน้า นั่งท่าใดท่าหนึ่งดังต่อไปนี้ (ดังภาพ)

ในกรณีการนั่งเก้าอี้ตัวตรง หลังไม่พิงพนักเก้าอี้ มือทั้งสองข้างประสานกันวางบนหน้าขา สำหรับชายควรให้เข่าห่างกันเล็กน้อย ส้นเท้าชิด ปลายเท้าแยก เล็กน้อย ส่วนหญิง ก่อนนั่งต้องใช้มือจัดกระโปรงจากด้านหลังเพื่อให้นั่งได้เรียบร้อยเข่าและปลายเท้าชิดกัน หรือปลายเท้าชิดกันหรือปลายเท้าเหลื่อมกันเล็กน้อย ถ้านั่งเก้าอี้ค้อมตัว ใช้แขน ท่อนล่างทั้งสองข้างวางบนหน้าขาทั้งสอง มือประสานกัน (ดังภาพ)

3.3. การนั่งเก้าอี้ประนมมือ คือการนั่งตัวตรง หลังพิงพนักเก้าอี้ นั่งใน ลักษณะสำรวมกิริยา โดยประนมมือระดับอก ให้นิ้วมือแนบชิดกัน ไม่กางสอก การนั่ง ลักษณะเช่นนี้ ใช้ได้ทั้งชายและหญิง เช่น นั่งฟังพระเทศน์ หรือฟังพระสวดมนต์ใน ศาสนพิธี

3.4. การนั่งเก้าอี้ในพิธีการ คือ การนั่งตัวตรง ด้วยอาการสำรวม ไม่นั่งไขว่ห้าง ไม่กระดิกเท้า ไม่สับหูและไม่คุ้ยกัน การนั่งลักษณะเช่นนี้ใช้ได้ทั้งชายและหญิง เช่น นั่งในงานพระราชพิธี รัฐพิธี นั่งในที่ประชุม เป็นต้น

4. การยืนต่อหน้าผู้ใหญ่ สำหรับการยืนเฉพาะหน้าผู้ใหญ่ นั้น ควรยืนตรงหน้าผู้ใหญ่ และยืนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง โดยมีวิธียืน 2 วิธีคือ (สุทธิ ภิบาลแทน, 2543: 17)

4.1 ยืนตรง ขาชิด ปลายเท้าห่างกันเล็กน้อย มือทั้งสองแบแนบข้าง ทำทางสำรวม

4.2 ยืนค้อมส่วนบนตั้งแต่เอวขึ้นไปเล็กน้อย มือประสานไว้ข้างหน้า ทำทางสำรวม

ในกรณีที่ผู้ใหญ่ที่นั่งเก้าอี้ ควรเดินเข้าไปพบด้วยความสุภาพ เมื่อเข้าใกล้ผู้ใหญ่ให้น้อมตัวไหว้แล้วนั่งเก้าอี้ แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ที่อาวุโสมาก เมื่อเข้าใกล้แล้วควรเดินเข้าและคุกเข่าไหว้ ก่อนที่จะนั่งเก้าอี้

มารยาทในที่สาธารณะ

ในสังคมยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยผู้คนที่มีฐานะทางสังคมแตกต่างกัน บุคคลที่มีกริยามารยาทดีจะมีโอกาสได้รับความนิยมนิยมชมชอบและชื่นชมจากบุคคลรอบข้าง การปฏิบัติตนในที่สาธารณะเป็นมารยาททางสังคมที่แต่ละบุคคลต้องยึดถือ ปฏิบัติให้ถูกต้องจะทำให้ผู้อื่นไม่ได้รับความเดือดร้อน สำหรับมารยาทในที่สาธารณะที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. มารยาทในการใช้ถนนและทางเดินเท้า ผู้ใช้รถต้องปฏิบัติตามกฎจราจร ส่วนผู้ใช้ทางเท้าควรเดินสวนทางกับยวดยานเพราะจะทำให้รถที่สวนทางมาเห็นได้ชัดเจน ไม่ควรทิ้งเศษขยะบนทางเท้า อย่าหยุดสนทนากับผู้อื่นบนทางเท้า ซึ่งจะทำให้เกิดการกีดขวางทางจราจรผู้อื่น นอกจากนี้ชายกับหญิงเดินด้วยกันบนทางเท้าควร ให้ชายเดินด้านนอกที่ติดถนนเพื่อปกป้องหญิงจากอันตราย

2. มารยาทในการโดยสารรถประจำทาง ควรรอให้รถจอดเรียบร้อยแล้วให้ผู้โดยสารลงจากรถเสียก่อน ควรให้เด็ก สตรี หรือคนชรา ขึ้นรถก่อน ชายควรเสียสละที่นั่งให้เด็ก สตรี พระ สามาเณร คนพิการและคนชรา ระหว่างการเดินทางไม่พูดคุยเสียงดัง หรือนั่งหลับศีรษะไปกระทบกับผู้อื่น ถ้ามีคนเต็มรถควรรอรถคันต่อไป

3. มารยาทในการใช้ลิฟท์ ชายควรให้หญิงเข้าไปในลิฟท์ก่อน และชายควรเป็นผู้กดปุ่มการใช้ลิฟท์ โดยสอบถามว่าจะไปชั้นไหน ฝ่ายหญิงเมื่อตอบว่า ไปชั้นไหนแล้ว ควรกล่าวคำขอบคุณ เมื่อลิฟท์เปิดออกควรให้ฝ่ายหญิงเดินออกไปก่อน ในขณะที่ยืนอยู่ในลิฟท์ ไม่ควรสนทนากันในกรณีที่มีความจำเป็น ควรสนทนาด้วยเสียงเบาที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดเสียงรบกวนผู้อื่น

4. มารยาทในการชมมหรสพในห้องประชุมในโอกาสต่างๆ ผู้เข้าชมควรแต่งกายให้สุภาพเหมาะสมสุภาพเหมาะสมกับกาลและเทศะ ถ้ามีการซื้อตั๋วต้องเข้าแถว ตามลำดับก่อนหลัง ไม่ควรแทรกหรือตัดแถวหรือฝากเงินคนที่อยู่ข้างหน้าโดย ที่ตัวเองไม่ได้ยื่นเข้าแถว เว้นแต่ผู้นั้นสนิทสนมกันและมีเหตุจำเป็น ทำให้ไม่ยืนเข้าแถวไม่ได้ ถ้าไปเป็นกลุ่มควรให้ชายเป็นผู้ซื้อตั๋ว ไม่ควรนำอาหารหรือของขบเคี้ยวเข้าไปรับประทาน จำทำให้เกิดเสียงดังรบกวนผู้อื่นและมีกลิ่นอาหารหรือเศษอาหารตกเกลื่อนกลาดเกิดความรำคาญ แก่คนข้างเคียงอีกทั้งไม่ควรลุกนั่งและเข้าออกจากที่นั่งบ่อยๆ (สมจินตนา ภักดีศรีวงศ์, 2538:231-242) ไม่ควรพาเด็กเล็กเกินไปชมการแสดง เพราะจะส่งรบกวนและทำความรำคาญให้ผู้อื่น ไม่ควรลุกจากที่นั่งโดยไม่จำเป็น อย่าส่งเสียงสนทนากันดังๆ หรือวิพากษ์วิจารณ์การแสดง หรือแสดงอาการสนุกสนาน เป่าปาก ตบมือจนเกินกว่าเหตุ เพราะเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ หญิงชายไม่ควรเกี่ยวพาราสี หรือกอดจับต้องกันเมื่ออยู่ในโรงมหรสพ เมื่อไอ จาม หรือถ่มน้ำลาย ต้องทำด้วยกิริยาปกปิด มิให้เกิดเสียงดังรบกวนคนอื่น

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นมารยาทไทย

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านมารยาทไทย		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านมารยาทไทย		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

ใบงาน

ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อดี ข้อบกพร่องของตนเองเกี่ยวกับมารยาทไทยในสังคม

สิ่งที่ดี	สิ่งที่ควรปรับปรุง
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

“ไฝ่หาความรู้เป็นนิตย”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง ใฝ่หาความรู้เป็นนิสัย

1. สาระสำคัญ

สภาวะของความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาหาความรู้ที่มีรูปแบบของสื่อหลากหลายชนิด ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามา มีบทบาทเป็นอย่างมาก บุคคลที่มีความกระตือรือร้น ตื่นตัวและใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นบุคคลที่สามารถรับรู้ แยกแยะ เลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์ไป ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิด ประโยชน์สูงสุดได้

2. จุดประสงค์

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนบอกแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้

3. เนื้อหา

- 3.1 ความสำคัญของการใฝ่หาความรู้
- 3.2 แนวทางในการใฝ่หาความรู้
- 3.3 ประโยชน์ในการใฝ่หาความรู้

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- สอบถามนักเรียนเรื่องที่มาจากความรู้ที่นักเรียนได้รับในแต่ละวัน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างศรัทธา รู้จักตนเอง เข้าใจคนอื่น

- นักเรียนนั่งเงียบ ๆ 1-2 นาที นึกถึงความเป็นผู้ใฝ่รู้ของตนเอง
- บันทึกจุดเด่น และจุดที่ควรปรับปรุง ด้านการใฝ่รู้ของตนเอง
- พุดคุยกับเพื่อน 1-3 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ทำกิจกรรมดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความสำคัญของการใฝ่หาความรู้

กลุ่มที่ 2 แนวทางในการฝึกหาความรู้
กลุ่มที่ 3 ประโยชน์ในการฝึกหาความรู้
ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด และขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

-แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ร่วมกันสรุปความรู้ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

-แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนแล้วคิดไว้ที่ป้ายนิเทศ
เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ครู-นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ
กลุ่มอื่น

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

5.1 หนังสือ/วารสาร

5.2 อินเทอร์เน็ต

5.3 ข่าวจากทีวี

5.4 แบบประเมินผลงานกลุ่ม

6. คุณธรรมที่ได้รับ

นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างสม่ำเสมอ

7. การวัดและประเมินผล

7.1 สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

7.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เอกสารประกอบ

ประเด็นการศึกษา

เรื่อง ใฝ่หาความรู้เป็นนิตย

1. ความสำคัญของการใฝ่หาความรู้
2. แนวทางในการใฝ่หาความรู้
3. ประโยชน์ในการใฝ่หาความรู้

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นเฝ้าหาความรู้เป็นนิตย

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้าน เฝ้าหาความรู้เป็นนิตย		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านเฝ้าหาความรู้ เป็นนิตย		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

“การมีวินัย”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง การมีวินัย

1. สาระสำคัญ

สภาพสังคมมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่สลับซับซ้อน พร้อมทั้ง หลากหลายทางสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดความกระทบกระทั่ง ความไม่พร้อมเพรียง ขาดความมีระเบียบ เรียบร้อยและมีปัญหาตามมา ดังนั้น สังคมจึงจำเป็นต้องสร้างระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต เพื่อให้มีแนวปฏิบัติ ร่วมกันและใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

2. จุดประสงค์

2.1 ให้นักเรียนรู้และเข้าใจความหมายและความสำคัญของการมีวินัย

2.2

เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการมีวินัย

2.3 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยในตนเอง

3. เนื้อหา

3.1 ความหมายและความสำคัญของการมีวินัย

3.2 บทบาทและหน้าที่ของความมีวินัย

3.3 การมีวินัยในสังคม

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

-ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับการมีวินัยของบุคคลในสังคมต่าง ๆ เช่น การเกิด สึนามิในญี่ปุ่น, ภาพข่าวเหตุการณ์, บทความ ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างศรัทธา รู้จักตนเอง และเข้าใจผู้อื่น

-นักเรียนนั่งเงียบ ๆ 1-2 นาที นึกถึงเรื่อง “ความมีวินัยของตนเอง”

-เขียนบันทึกเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง

-พูดคุยกับเพื่อน 1-2 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดูภาพ “วินัยคนญี่ปุ่น”
- ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด และขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

- ครูสุ่มให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสะท้อนคิดให้เพื่อน ๆ ในห้องได้รับรู้
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นจากกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอความรู้และประเมินความรู้

- ครูและนักเรียนร่วมกันบอกความหมายและความสำคัญของการมีวินัย

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

- 5.1 ภาพ, ข่าว, บทความเหตุการณ์ปัจจุบัน
- 5.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

6. คุณธรรมที่ได้รับ

- 6.1 ความมีวินัยในตนเอง
- 6.2 ความมีระเบียบของสังคม

7. การวัดและประเมินผล

- สังเกตการร่วมกิจกรรม

เอกสารประกอบ

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความมีวินัย

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความมีวินัย		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความมีวินัย		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

“การคบเพื่อนต่างเพศ”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง การคบเพื่อนต่างเพศ

1. สาระสำคัญ

สังคมปัจจุบันปัญหาของวัยรุ่นทั้งชาย/หญิง มีมาก สืบเนื่องมาจากสื่อเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย ดังนั้นการให้ความรู้ในการคบเพื่อนต่างเพศ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของวัยรุ่นในปัจจุบัน

2. จุดประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการคบเพื่อนต่างเพศ และวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

2.2 เพื่อให้นักเรียนรักและเห็นคุณค่าของตัวเอง

2.3 เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการคบเพื่อนต่างเพศ ตามวัฒนธรรมประเพณีของไทย

3. เนื้อหา

3.1 วัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

3.2 การคบเพื่อนต่างเพศ

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

-ให้นักเรียนดู CD, VCD ละครที่สะท้อนเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ

-ครูสนทนาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการคบเพื่อนต่างเพศ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างศรัทธา รู้จักตนเองและเข้าใจคนอื่น

-นักเรียนนั่งเงียบ ๆ นึกถึง “การคบเพื่อนต่างเพศในวัยเรียน”

-บันทึกความคิดของตนเอง

-คุยกับเพื่อน 1-2 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์

-ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อแสดงละครบทบาทสมมุติเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ และมาแสดงในคาบที่สอง

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงละคร บทบาทสมมุติเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ

ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด

-ครูและนักเรียนแสดงความคิดเห็น เปรียบเทียบการแสดงละครของแต่ละกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้และขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

-ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

5.1 VCD, CD

6. คุณธรรมที่ได้รับ

6.1 นักเรียนรู้จักการวางตัวที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่น

6.2 นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

7. การวัดและประเมินผล

แบบสังเกตการร่วมกิจกรรม

เอกสารประกอบ

ความหมายและความสำคัญของการคบเพื่อนต่างเพศ

เพื่อน หมายถึง บุคคลผู้เป็นที่รักใคร่ชอบพอ สนับสนุน ค้ำคูณกันเป็นอย่างดี เช่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้นเรียน การคบเพื่อนต่างเพศ หมายถึง การคบหาสมาคมกับ บุคคลที่ต่าง จากเพศเดียวกับตน เมื่อวิเคราะห์ถึงความสำคัญของการคบเพื่อนต่างเพศแล้วจะพบว่า เพื่อนเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของวัยรุ่นทุกคน เพราะสามารถสร้างความสุขสดชื่น สนุกสนาน และเป็นคนที่คอยแนะนำและให้คำปรึกษาแก่เราทั้งในยามสุขและยามทุกข์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการคบเพื่อนถือว่าเป็นรูปแบบของพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งของวัยรุ่น วัยรุ่นเมื่ออย่างก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ย่อมมีความต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่นอกเหนือไปจากเพื่อนเพศเดียวกัน นั่นก็คือ ความปรารถนาจะได้รับความเป็นเพื่อนกับเพศตรงข้าม ซึ่งเป็นความต้องการตามธรรมชาติและการคบเพื่อนต่างเพศนี้เอง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศเพื่อนำไปสู่การมีครอบครัวในอนาคต และโดยเหตุที่ธรรมชาติของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน นักเรียนจึงควรเรียนรู้ ทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวให้ถูกต้อง จะช่วยให้พัฒนาการทางวุฒิภาวะและบุคลิกภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แนวทางในการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

สังคมและวัฒนธรรมไทยยึดถือเรื่องการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมในการคบหาสมาคมกันระหว่างชายหญิงมาช้านาน ซึ่งต้องปฏิบัติตนและวางตัวให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แม้ว่าคนไทยในปัจจุบันจะยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาใช้มากขึ้น แต่วัฒนธรรมหรือรูปแบบวิธีการดำรงชีวิตบางลักษณะก็ไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ นักเรียนในฐานะเป็นคนไทยคนหนึ่งควรยึดถือแนวทางการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เป็นที่ชื่นชมและยอมรับของผู้อื่นที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะเรื่องการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศทั้งเพื่อนชายและเพื่อนหญิงจะต้องประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสมด้วย ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอแนวทางการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย เพื่อที่นักเรียนจะได้รู้และเข้าใจ หรือ พิจารณานำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อตัวเองในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

1 การรู้จักวางตัวระหว่างเพศ การตัวที่ดีแสดงถึงการมีมารยาททางสังคมของคนคนนั้นเนื่องจากธรรมชาติของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในหลายเรื่อง

จึงต้องรู้จักระมัดระวังและวางตัวให้ดี เช่น เพื่อนชายไม่ควรถูกเนื้อต้องตัวเพื่อนหญิง การจับมือถือแขนหรือการโอบกอดก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติ ถึงแม้จะสนิทสนมกันเพียงใดก็ตาม เพราะคนทั่วไปมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของคนไทย เพื่อนหญิงก็เช่นกันไม่ควรกล้าจนเกินงาม โดยเปิดโอกาสให้เพื่อนชายได้ใกล้ชิดหยอกล้อถึงเนื้อถึงตัว เพราะพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้หญิงถูกสังคยมองในแง่ลบได้ง่ายกว่าผู้ชาย ดังนั้น จึงควรวางตัวให้ถูกกาลเทศะของวัยด้วย

2. การเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่ดี เพื่อนต่างเพศมีหลายลักษณะมีทั้งที่เป็นคนดีและไม่ดี จึงควรใช้วิจารณญาณของตนเองในการเลือกคบให้รอบคอบ เพราะจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนได้มากหากเลือกคบไม่ถูกต้อง การพิจารณาคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นเพื่อนนั้นควรมองตามสภาพความเป็นจริงที่เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องนิสัยใจคอ ความชอบ ความพึงพอใจในพฤติกรรมระหว่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการยึดเหนี่ยวน้ำใจต่อกันไว้ได้ สังคมไทยปลูกฝังเกี่ยวกับการคบเพื่อนไว้ คือ เพื่อนที่ดีจะต้องชักนำพาทั้งเราและเพื่อนไปสู่ทางที่เจริญ ได้แก่ ชักชวนหรือชักนำกันตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่ชักชวนเพื่อให้เล่นการพนันและเสพสารเสพติด เช่น คีฬา เหล้า เบียร์ หรือสูบบุหรี่ เพื่อนลักษณะนี้ควรคบหาสมาคมและควรปฏิบัติในแนวทางต่อกันดังกล่าวเรื่อยไป เพราะเป็นสิ่งที่ดีที่สังคมยกย่องนับถือและยอมรับ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในตนเองอีกด้วย

3. การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างเพศ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นลักษณะเฉพาะของความเป็นคนไทย ซึ่งคนไทยมีวัฒนธรรมเรื่องความมีน้ำใจต่อกันมาช้านานจนเป็นที่ยอมรับของชาวโลก ซึ่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพศก็เป็นสิ่งสมควรปลูกฝังและปฏิบัติต่อกันเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างเพศให้แน่นแฟ้นมากขึ้น ผู้หญิงจะรู้สึกภูมิใจมาก ถ้าเพื่อนชายของตนเป็นคนดี มีน้ำใจ และอยากคบหาสมาคมไว้นาน ส่วนผู้ชายก็เช่นกันต้องการความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลจากเพื่อนหญิง ถึงแม้บางครั้งจะไม่แสดงออกถึงความต้องการโดยตรง แต่จะรู้สึกดีถ้าเพื่อนหญิงของตนมีพฤติกรรมเช่นนี้ ตัวอย่างของการแสดงออกถึงความมีน้ำใจด้วยการช่วยเหลือ เกื้อกูลระหว่างเพศเช่น เพื่อนชายช่วยเพื่อนหญิงถือของ สละที่นั่งให้อาสาพาไปส่งในที่ปลอดภัย ถูกขึ้นต้อนรับเมื่อเพื่อนหญิงมาหา ส่วนสิ่งที่แสดงถึงน้ำใจที่เพื่อนหญิงมีต่อเพศชาย เช่น ช่วยสอนการบ้าน ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องอาหารการกิน ช่วยดูแลห่วงใยเมื่อเจ็บป่วย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ นอกจากทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนมันคงยืนยาวแล้ว สังคมภายนอกยังยกย่องสรรเสริญอีกด้วย

ทักษะในการแก้ไขปัญหที่เกิดจากการคบเพื่อนต่างเพศ

การคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นนั้ใช้ว่าจะราบรื่นและประสบความสำเร็จในสัมพันธภาพระหว่างกันเสมอไป หลายกรณีวัยรุ่นนั้ต้องประสบกับปัญหาจากการคบเพื่อนต่างเพศที่มีผลกระทบต่อตนเอง มากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งตัวของวัยรุ่นนั้เองไม่ได้คาดคิดไว้ก่อนล่วงหน้า เช่น ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ปัญหาการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนเวลาอันควร เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่กล่าวมาอาจเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ อีกทั้งถ้าเป็น ปัญหาที่หนักเกินไป วัยรุ่นนั้เองไม่พร้อมที่จะสามารถรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้น การศึกษาทำความเข้าใจ เพื่อให้สามารถเตรียมตัวเตรียมใจไว้ก่อนล่วงหน้า ด้วยการเรียนรู้และฝึกทักษะในการแก้ไขปัญหที่อาจเกิดจากการคบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับวัยรุ่นนั้และถือว่าเป็นทักษะของชีวิต ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. การคบเพื่อนต่างเพศไม่ว่าในลักษณะหรือรูปแบบใดก็ตาม ควรระวังตัวมากกว่าปกติ เพราะมีธรรมชาติแตกต่างจากเพศเดียวกันตน การปฏิบัติต่อกันจนเกินไป เช่น ถูกเนื้อต้องตัวหยอกล้อหรือเล่นกันด้วยความรุนแรง อาจทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่พอใจจนตัดความสัมพันธ์จากความเป็นเพื่อนได้

2. เมื่อมีปัญหาความไม่เข้าใจกัน อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศไม่ราบรื่น จึงไม่ควรแสดงความโกรธต่อกันแต่ควรพูดคุยปรับความเข้าใจกัน เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนดำเนินไปได้ด้วยดี

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะมั่นคงและยืนนาน ได้ต้องแสดงความจริงใจและมีน้ำใจต่อกัน และเปิดเผยตรงไปตรงมา

4. การเคารพในสิทธิและให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญที่วัยรุ่นนั้ควรปฏิบัติ เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพให้สมบูรณ์ และพร้อมเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้นในอนาคต

5. การยอมรับความแตกต่างระหว่างเพศจะช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของกันและกัน สามารถช่วยให้ปรับตัวเข้าหากันได้ดีขึ้น

6. เมื่อเพื่อนมีปัญหาเกิดความทุกข์ มีความเคียดแค้น หรือไม่สบายใจต้องแสดงความเห็นใจช่วยปลอบโยน เพื่อให้คลายความกังวล และถ้ามีความพร้อมที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหได้ โดยไม่ทำให้ตนเองต้องเคียดแค้นควรรับช่วยเหลือ เพื่อจะภูมิใจในตัวเราเป็นอย่างมาก

7. การปฏิบัติและวางตนในฐานะเพื่อนที่ดีอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยสร้างสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นยืนนาน

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นการคบเพื่อนต่างเพศ

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้าน การคบเพื่อนต่างเพศ		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านการคบเพื่อนต่างเพศ		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10

“มีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม”

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง มีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม

1. สาระสำคัญ

การมีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ เห็นใจผู้เดือดร้อน สามารถทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. จุดประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความมีน้ำใจเพื่อส่วนรวม

2.2 เพื่อให้นักเรียนใส่ใจทุกข์ สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. เนื้อหา

3.1 ความมีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

-ให้ดูภาพเกี่ยวกับความมีน้ำใจ หรือตัวอย่างของคนมีน้ำใจ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างศรัทธา รู้จักตนเอง และเข้าใจคนอื่น

-นักเรียนนั่งเงียบ 1-2 นาที ระลึกถึงตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจช่วยเหลือ

ส่วนรวม

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

-ให้ศึกษาจากเรื่อง “ดวงใจแห่งแผ่นดิน” ตอนรอยเท้า

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิดและขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

-ให้นักเรียนยกตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

-ให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมของความคิดและให้มีผู้รับรอง

-แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอและให้กลุ่มอื่นช่วยวิจารณ์

เอกสารประกอบ

วิถีทัศน์ “ละครสร้างเสริมคุณธรรม”
ชุดดวงใจแห่งแผ่นดิน ตอนรอยเท้า

“ครูสามารถ Load จาก http://dl.moralcenter.or.th/new.aspx?permalink_foot”

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความมีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความมีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความมีน้ำใจช่วยเหลือส่วนรวม		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11

**“รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ขนบธรรมเนียม
ประเพณีวัฒนธรรมไทย”**

แผนการจัดการเรียนรู้

เรื่อง รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย

1. สาระสำคัญ

เราเกิดในแผ่นดินไทย ทุกคนจะต้องรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เพราะเป็นสถาบันสูงสุด ที่ทุกคนจะต้องหวงแหน และจะต้องรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย

2. จุดประสงค์

2.1 เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ไทย

2.2 สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

3. เนื้อหา

3.1 การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประพฤติตนอยู่ในขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมไทย

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- เปิดเพลง “ต้นตระกูลไทย” คีตกบางระจัน หรือ เพลงรักชาติอื่น ๆ
- สนทนากับนักเรียนในเรื่องเนื้อหาจากเพลง ได้ให้ข้อคิดอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์ รู้จักตนเอง เข้าใจคนอื่น

- นักเรียนนั่งเงียบ ๆ 1-2 นาที รำลึกถึง “การรักชาติไทยของตนเอง”
- บันทึกความคิด
- พูดคุยกับเพื่อน 1-2 คน

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้จากประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- แบ่งกลุ่มนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาในเพลง
- นักเรียนดูภาพประเพณีไทยการปฏิบัติตนตามหลักศาสนา
- สนทนากับนักเรียนในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

- แบ่งกลุ่มนักเรียนอภิปรายในหัวข้อเรื่อง
- วันสารท
- วันทอดกฐิน
- วันสำคัญของพุทธศาสนา ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคิด

-ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนเรียงความเกี่ยวกับการรักษา ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ขั้นตอนที่ 6 สรุปความรู้

-นักเรียนช่วยกันสรุปจากหัวข้ออภิปรายในข้อ 4.7

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและประเมินความรู้

-นักเรียนนำผลงานติดบอร์ด

5. สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

- 5.1 เพลงต้นตระกูลไทย
- 5.2 ภาพงานประเพณี และวันสำคัญทางพุทธ ฯลฯ

6. คุณธรรมที่ได้รับ

- 6.1 เกิดความภาคภูมิใจในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของตนเอง
- 6.2 ไปกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม

7. การวัดและประเมินผล

- 7.1 จากการอภิปราย
- 7.2 จากการสรุป, ความสนใจ

เพลงต้นตระกูลไทย

คำร้อง

คำร้อง: หลวงวิจิตรวาทการ

ทำนอง: หลวงวิจิตรวาทการ ดัดแปลงจากทำนองเพลงเก่า

(สร้อย)

ต้นตระกูลไทย ใจท่านเหี่ยมหาญ รักษาดินแดนไทย ไว้ให้ลูกหลาน
สู้จนสูญเสียดินแดน แม้ชีวิตของท่าน เพื่อถนอมบ้านเมืองไว้ให้เรา
ลูกขึ้นเถิด พี่น้องไทย อย่าให้ชีวิตสูญเปล่า
รักษาตบะชีพของเรา เหมือนดังพงศ์เผ่า ต้นตระกูลไทย
ท่านพระยาราม ผู้มีความแข็งแรง สู้รบป้องกัน มิได้ยอมแพ้พ่าย
พระราชมนู ทหารสมัยกู้ชาติ แสดงความสามารถ ได้ชัยชนะมากมาย
เจ้าพระยาโกษาเหล็ก ท่านเป็นแม่ทัพชั้นเอก ของสมเด็จพระนารายณ์
สี่หราชเคโซ ผจญสงครามใหญ่โต ต่อตีศัตรูแพ้พ่าย
เจ้าคุณพิชัยดาบหัก ผู้กล้าหาญยิ่งนัก ล้วนเป็นต้นตระกูลไทย

(สร้อย)

หมู่บุคคลสำคัญ หัวหน้าชาวบางระจัน ที่เราหาชื่อได้
นายแท่น นายดอก นายอิน นายเมือง ขุนสรรค์ พันเรือง นายทองแสงใหญ่
นายโชติ นายทองเหม็น ท่านพวกนี้ล้วนเป็น ผู้กล้าหาญชาญชัย
นายจันหนวดเขี้ยว กับนายทองแก้ว ทำชื่อเสียงเพริศแพร้ว ไว้ลายเลือดไทย
ชาวบางระจัน สำคัญยิ่งใหญ่ เป็นต้นตระกูลของไทย ที่ควรระลึกตลอดกาล

(สร้อย)

องค์พระสุริโยทัย ยอดมิ่งหญิงไทย สละพระชนม์เพื่อชาติ
ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร ป้องกันกลางนคร ไว้ด้วยความสามารถ
ท้าวสุรนารี ผู้เป็นนักรบสตรี กล้าหาญองอาจ
ป้องกันอีสาน ด้านศัตรูของชาติ ล้วนเป็นสตรีสามารถ ต้นตระกูลของไทย

(สร้อย)

และ Load เพลงจาก http://www.youtube.com/watch?v_Pcd+sbz9sni

เพื่อเปิดให้เด็กฟัง

แบบประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ประเด็นความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย

ชื่อนักเรียน.....สกุล.....ชั้น.....

วันที่สังเกต.....

ประเด็น	ผลการสังเกต	
	รายบุคคล	รายกลุ่ม
1. การแสดงความคิดเห็นด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย		
2. การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. สิ่งที่แสดงออกด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย		

อื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สังเกต

ตอนที่ 6

รายชื่อผู้จัดทำ

รายชื่อผู้จัดทำ

อาจารย์เกษม	สุริยกันท์	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
อาจารย์ ดร.อมลวรรณ	วีระธรรมโม	รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
อาจารย์ ดร.วิวัฒน์	จัตติยะมาน	
รศ.ดร.นิรันดร์	จุลทรัพย์	
คุณอิงอร	จุลทรัพย์	
นางสุมิตรา	นิลโมจน์	
นางพรทิพย์	เสาวโค	
นางชนพร	พลสังข์	
นางวิลญา	ชูช่วย	
นางประนอม	พรมเชือก	
นางเกศรา	อัครบวร	
นางอุไร	เกตุแก่น	
นางทัศนีย์	สุขสวัสดิ์	
นางสาวอุบลวรรณ	ละอองมณี	
นางยุวดี	ชูสงค์	
นางนลียา	เทพศิริ	
นางปราณี	คำช่วย	
นางแจ่มพรรณ	ธาดาพรพรหมวุฒิ	
นางสุภา	บุญยะตุลานนท์	
นางสหัส	ชูโชติ	
นายโชตินันต์	เมืองแก้ว	
นางจิรฐิติกาล	สุทธิกุล	
นายบุษกานา	ฤทธิชาญชัย	
นางปิ่นศิริ	เรืองเกลี้ยง	
นางภาษิตา	มาสวัสดิ์	
นางกาญจนา	อินทร์ด้วง	
นายวิมล	หนู่ม	
นางสาวกรรณทิพย์	สุราตะโก	
นางสาวคาริรัตน์	บุญธรรม	
นายเชาวรัตน์	สัตยานุรักษ์	